

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Ústav translatologie

Diplomová práce

Bc. Ester Povýšilová

Tlumočnická oddělení německých zákonodárných a výkonných
orgánů

Interpreting Departments of German Legislative and Executive
Bodies

2019

Studijní obor: TCN-TCS

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

Poděkování

Děkuji PhDr. Mgr. Petře Mračkové Vavroušové, Ph.D. za cenné připomínky k této práci a za vstřícnost při jejím vedení. Také děkuji FF UK za poskytnutí finanční podpory v rámci studentského vědeckého stipendia na provedený výzkum. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům z řad tlumočnicků a vedoucích tlumočnických oddělení Bundestagu a Auswärtiges Amt. V neposlední řadě děkuji rodině za podporu během celého studia.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 17. prosince 2019

.....

Jméno a příjmení

Abstrakt

Diplomová práce s názvem „Tlumočnická oddělení německých zákonodárných a výkonných orgánů“ se zaměřuje na dvě instituce: Bundestag a Auswärtiges Amt (česky Ministerstvo zahraničních věcí, zkráceně AA). Tato práce částečně navazuje na výzkumy, zabývající se oddělením tlumočnických služeb AA od jeho vzniku až po konec druhé světové války, a klade si za cíl nejenom zmapovat organizaci a fungování tohoto oddělení po více než sto letech jeho působení, ale obdobně se také zaměřit na relativně nové tlumočnické oddělení Bundestagu. Kromě organizace, vnitřních předpisů a fungování se práce dále zaměří na témata etiky a role tlumočnicka na nejvyšší politické úrovni a výjimkami napříč odděleními.

Klíčová slova: Německo, Bundestag, Auswärtiges Amt, tlumočnické oddělení, role tlumočnicka

Abstract

The diploma thesis "Interpreting Departments of the German Legislative and Executive Bodies" focuses on two institutions: the Bundestag and the Auswärtiges Amt (in English Ministry of Foreign Affairs, abbreviated AA). This work partly follows the researches about the interpreting department of AA interpreting services from its establishment to the end of the Second World War and aims not only to describe the organization and functioning of this department after more than one hundred years of its establishment, but also to focus on relatively new interpreting department in Bundestag. In addition to organization, internal regulations and functioning, the work will also focus on topics of ethics and the role of an interpreter at the highest political level and exceptions across departments.

Keywords: Germany, Bundestag, Auswärtiges Amt, interpreting department, role of interpreter

Obsah

1 Úvod.....	9
2 Konferenční tlumočení	11
2.1 Moderní historie konferenčního tlumočení.....	11
2.2 Tlumočení pro instituce Evropské unie.....	13
2.3 Profesní etika.....	16
3 Role tlumočnicka.....	18
3.1 Problematika vymezení rolí	19
3.2 Vývoj rolí	20
3.3 Druhy rolí.....	22
4 Metodologie.....	24
4.1 Rešerše a observace.....	24
4.2 Rozhovory	26
4.2.1 Orální historie.....	27
4.2.2 Respondenti	28
5 Německé zákonodárné a výkonné orgány a jejich tlumočnická oddělení	32
5.1 Bundestag.....	32
5.1.1 Organizace	33
5.1.2 Problémové situace.....	43
5.1.3 Role tlumočnicka.....	44
5.2 Auswärtiges Amt.....	46
5.2.1 Historie	48
5.2.2 Organizace	51
5.2.3 Tlumočnické zásady	57
5.2.4 Problémové situace.....	59
5.2.5 Role tlumočnicka.....	63
5.2.6 Zastoupení češtiny	63
5.2.7 Summit skupiny G20 v Hamburku.....	64
6 Závěr	66
Bibliografie	68
Seznam tabulek	73
Seznam obrázků.....	74
Seznam příloh	75

Seznam zkratek

AA	Auswärtiges Amt (Ministerstvo zahraničí)
AIIC	Association internationale des interprètes de conférence (Mezinárodní asociace konferenčních tlumočnicků)
DG LINC	Directorate-General for Logistics and Interpretation for Conferences (Generální ředitelství pro logistiku a tlumočení konferencí)
DG SCIC	Directorate-General for Interpretation (Generální ředitelství pro tlumočení)
EPSO	European Personnel Selection Office (Evropský úřad pro výběr personálu)
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations (Organizace spojených národů pro výživu a zemědělství)
IPS	Internationales Parlaments-Stipendium (Mezinárodní parlamentní stipendium)
IVBB	Informationsverbund des Bundesbehörden (Informační svaz spolkových úřadů)

MMF	International Monetary Fund (anglická zkratka IMF) (Mezinárodní měnový fond)
MFF UK	Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)
OBSE	Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OSN	United Nations (UN) (Organizace spojených národů)
PPP	Parlamentarisches Patenschafts-Programm (Parlamentní stipendijní program)
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu)
WHO	World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)

1 Úvod

Vídáme je na fotografiích po boku nejvyšších představitelů států, účastní se tajných jednání a často na jejich práci závisí budoucí politický vývoj ve světě. Přesto je nevidíme. Tlumočníci na nejvyšší politické úrovni mají ve svých rukou, a především na svých bedrech, nelehký úkol: zajistit úspěšnou komunikaci mezi předními představiteli států, a to i při krizových jednáních.

Jednotlivé parlamenty a ministerstva zajišťují pokrytí tlumočnické poptávky pro své zaměstnance různými způsoby. V případě České republiky bývají tlumočníci najímáni na konkrétní události. Německo naproti tomu tlumočnické služby institucionalizovalo, tzn. každý úřad má své tlumočnické, respektive jazykové oddělení. Tlumočnická oddělení německých zákonodárných a výkonných orgánů mají dlouhou historii, začátky tlumočnického oddělení Auswärtiges Amt (zkráceně AA, česky Ministerstvo zahraničních věcí) sahají až k počátku 20. století. Jejich tradice se odráží i na detailně propracované struktuře, na jejíž bázi odděleně či společně pracují. Spolková republika Německo hraje v politickém světě zásadní roli nejenom v rámci Evropy, respektive Evropské unie, ale po celém světě, nároky na tlumočníky jsou tudíž velmi vysoké. Jelikož existují pouze dílčí výzkumy, které by se činnosti těchto oddělení věnovaly, rozhodli jsme se utřídit dostupné materiály a oddělení popsat. Moc zákonodárná a výkonná jsou striktně odděleny, z tohoto důvodu jsme si pro tuto práci vybrali tlumočnické oddělení Bundestagu (česky Spolkový sněm) jakožto zástupce moci zákonodárné a AA jako zástupce moci výkonné.

Tato diplomová práce podává ucelený obraz současného působení těchto oddělení, včetně náhledu do historie. Práce si ale předsevzala i několik dalších cílů, kterými jsou:

- deskripce problémových situací, s nimiž se tlumočníci na takovéto vysoké politické úrovni potýkají,
- vnímání a vymezení role tlumočníka poslanci a předními zástupci státu.

Kapitoly věnované Bundestagu a AA vycházejí z polostrukturovaných rozhovorů s vedoucími tlumočnických oddělení a tlumočníky daných institucí. Tyto poznatky se opírají o teorii konferenčního tlumočení a role tlumočníka, jimž se budeme věnovat hned zkraje práce. V první kapitole o konferenčním tlumočení se podíváme na jeho moderní historii, nastíníme organizaci tlumočnických oddělení institucí Evropské unie jakožto

největšího zaměstnavatele tlumočnicků na světě, což čtenáři posléze poskytne možnost porovnání s tlumočnickými odděleními německých zákonodárných a výkonných orgánů, a budeme se věnovat profesní etice, jež se ke konferenčnímu tlumočení váže. V druhé kapitole o roli tlumočnicka se zaměříme na problematiku vymezení tlumočnických rolí a také se podíváme na jejich vývoj a druhy. Třetí kapitola se zaměří na metodologii, popíše rešerše, pozorování a také průběh samotných rozhovorů našeho výzkumu.

Jsme si vědomi skutečnosti, že jde o velmi komplexní téma. Vzhledem k nedostatku jiných výzkumů či studií, jež by se tomuto tématu věnovaly, jsme se snažili o zevrubný popis, který může do budoucna sloužit jako výchozí bod pro další zkoumání.

2 Konferenční tlumočení

Konferenční tlumočení si stejně jako všechny ostatní druhy tlumočení klade za cíl přenést smysl sdělení z jednoho jazyka do druhého. Používá se na mezinárodních summitech a bilaterálních nebo multilaterálních jednáních představitelů států, ale také na kongresech a jednáních vedoucích pracovníků a odborníků.¹ Při konferenčním tlumočení se můžeme setkat s tlumočením konsekutivním a s tlumočením simultánním. V případě konsekutivního tlumočení se jedná o tzv. vysokou konsekutivu, tedy tlumočení delších úseků, které mají v rozmezí mezi pěti až osmi minutami, a tlumočnické ke své práci používá tlumočnické notace (Čeňková 2008: 13).

V této kapitole nahlédneme do moderní historie konferenčního tlumočení, které na scénu nastoupilo při tlumočení Norimberského procesu, budeme se věnovat tlumočení pro evropské instituce a také se zaměříme na tlumočnickou etiku, jak je definována v kodexu profesní etiky Mezinárodní asociace konferenčních tlumočnicků AIIC (*Association internationale des interprètes de conférence*).

2.1 Moderní historie konferenčního tlumočení

Počátek moderní historie konferenčního tlumočení bývá datován mezi lety 1945–1946, tedy v letech konání Norimberského procesu.² Norimberský proces byl založen na skutečnosti, že každý z jednadvaceti obžalovaných měl mít právo na spravedlivý soud, tedy i obvinění a všechny další dokumenty jim musely být poskytnuty v jejich mateřském jazyce (Roland 1999: 128). Při tomto procesu vypovíдалo více než 250 lidí, veškeré čtené materiály nebo mluvené slovo byly simultánně tlumočeny do čtyř oficiálních jazyků, kterými byly němčina, francouzština, angličtina a ruština (ibid 1999: 129). Přestože u soudu byly přítomny žalující delegace také z Polska a Československa, nebylo v kombinaci s těmito jazyky z technických důvodů tlumočeno, tlumočnická zařízení zvládala pojmout pouze kombinaci čtyř jazyků. Tyto delegace proto byly především v roli pozorovatelů (Radisoglou 2008: 38). K simultánnímu tlumočení bylo přistoupeno především z časových důvodů, pokud by byl Norimberský proces tlumočen konsekutivně, trval by mnohem déle (Roland 1999: 130).

---

¹ *Conference interpreting* 2012 <http://aiic.net> [cit. 2018-10-12]

² *Conference interpreting* 2012 <http://aiic.net> [cit. 2018-10-12]

Simultánní tlumočení tehdy bylo umožněno díky technickému vybavení od firmy IBM (Roland 1999: 128), posluchači měli na výběr z pěti kanálů: kanál jedna byl pro originál, kanál dvě pro angličtinu, kanál tři pro ruštinu, kanál čtyři pro francouzštinu a kanál pět pro němčinu (Rumprecht 2008: 201). Kabina byla vybavena také tlačítky upozorňujícími na příliš vysoké tempo (žluté) nebo technický problém (červené). Žárovky ve stejných barvách byly umístěny na řečnickém pultíku (Taylor 1994: 274). Tlumočení probíhalo vždy pouze do mateřského jazyka (Radisoglou 2008: 48), proto bylo v sále zapotřebí vždy dvanáct tlumočnicků (tři tlumočníci na jednu kabinu, respektive jazyk), aby se pokryly všechny jazykové kombinace. Tlumočnicků bylo ale ve skutečnosti třikrát více, byli totiž rozděleni do tří skupin. První a druhá skupina se po osmdesáti pěti minutách střídaly v kabině. Zatímco první skupina tlumočila, druhá seděla ve vedlejší místnosti poslouchala dění v sále a za pomoci glosářů a slovníků se připravovala na další tlumočnický úsek. Třetí skupina měla mít zpočátku volno, v průběhu procesu ale musela ve svém volném dnu kontrolovat přepisy tlumočení nebo pracovat na překladech (Rumprecht 2008: 202-203).

Tlumočnický úspěch Norimberského procesu nenechal na své výsledky dlouho čekat a krátce po založení Valného shromáždění OSN (založeno 1945) se začala simultánně tlumočit jeho jednání (1947) a o několik let později také Rady bezpečnosti (1950) (Roland 1999: 131). Přizváni sem byli tlumočníci, kteří se osvědčili při tlumočení Norimberského procesu (Čeňková 2008: 11).

V současné době jsou to právě pomocné agentury OSN, které nabízejí mnoho překladatelských a tlumočnických příležitostí, zpravidla však upřednostňují občany státu, ve kterém agentura sídlí. Kromě New Yorku sídlí agentury OSN také v jiných zemích, například Organizace pro výživu a zemědělství FAO sídlí v Římě, Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu UNESCO v Paříži a Světová zdravotnická organizace WHO v Ženevě (Roland 1999: 136). Není to ale pouze OSN, kdo disponuje vlastními týmy tlumočnicků, většina mezinárodních organizací jako například Severoatlantická aliance NATO, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj OECD nebo Mezinárodní měnový fond MMF má také své tlumočníky (Čeňková 2008: 11). Největším zaměstnavatelem tlumočnicků na světě jsou v současné době instituce Evropské unie, jimž se budeme věnovat v následující kapitole.

Přestože Norimberský proces považujeme za počátek simultánního tlumočení, první specializovaná tlumočnická škola ETI (*Ecole de traduction et d'interprétation*) byla založena již v roce 1940 v Ženevě (Harris 1997: 191). Zakladatelem této školy, která se zaměřovala na výchovu konferenčních tlumočnicků, byl Antoine Velleman, který po první světové válce tlumočil na mírové konferenci v Saint-Germain, a můžeme ho proto označit za průkopníka moderního tlumočení. Po druhé světové válce začaly tlumočnické školy vznikat po celém světě (Čeňková 2008: 9). I když je simultánní tlumočení v současné době nejrozšířenějším druhem tlumočení, konsekutivní tlumočení si podle Čeňkové (ibid 2008: 11) udrželo své postavení především v oblasti bilaterálních jednání a styků.

2.2 Tlumočení pro instituce Evropské unie

Jak již bylo uvedeno výše, instituce Evropské unie jsou největším zaměstnavatelem tlumočnicků na světě, tlumočnická oddělení nalezneme u Evropské komise (Generální ředitelství pro tlumočení DG SCIC), Soudního dvora Evropské unie (Ředitelství tlumočnické služby Soudního dvora) a Evropského parlamentu (Generální ředitelství pro logistiku a tlumočení konferencí DG LINC).

Generální ředitelství pro tlumočnictví zajišťuje tlumočení nejenom pro Evropskou komisi, ale také pro Radu Evropské unie, Výbor regionů, Evropský hospodářský a sociální výbor a Evropskou investiční banku. Tento tlumočnický útvar zaměstnává přibližně 560 tlumočnicků a zajišťuje zhruba sto tisíc dnů tlumočení ročně. Polovina z tohoto počtu je pokryta externími tlumočníky, tzv. freelance (Generální ředitelství pro tlumočení 2017: 8).

Ředitelství tlumočnické služby Soudního dvora zajišťuje tlumočení veřejných zasedání Soudního dvora a Tribunálu. Počet jazyků ale není konstantní, vždy záleží na potřebách zúčastněných jedinců a také členských států. Jazyk, v němž probíhají porady Soudního dvora a jazyk a v němž soud vypracovává rozsudky, je francouzština. V současné době Ředitelství tlumočnických služeb Soudního dvora zaměstnává sedmdesát stálých tlumočnicků a zajišťuje zhruba dvanáct tisíc dnů tlumočení ročně, pouze dvacet procent je pokryto externími tlumočníky (Generální ředitelství pro tlumočení 2017: 10).

Generální ředitelství pro logistiku a tlumočení konferencí poskytuje tlumočnické služby pro veškeré schůze Evropského parlamentu, při nichž se pravidelně užívá dvaceti čtyř

oficiálních jazyků Evropské unie, které dohromady vytvářejí 552 jazykových kombinací.³ Tomu odpovídá také počet tlumočnicků. Podle údajů AIIC měl Evropský parlament v roce 2012 více než 330 stálých tlumočnicků a přes 500 freelancerů,⁴ v současné době činí počet stálých tlumočnicků 249 (Generální ředitelství pro tlumočení 2017: 9), trend je tedy takový, že se snižuje počet stálých tlumočnicků a navyšuje se počet freelancerů. Po vystoupení Velké Británie z EU se sice nesníží počet oficiálních jazyků EU, lze ale předpokládat, že se s nižším počtem anglicky mluvících europoslanců sníží také počet tlumočnicků s angličtinou jako jazykem A, tedy jako mateřským jazykem. Nejběžnějším druhem tlumočení je v Evropském parlamentu tlumočení simultánní, tlumočníci se v kabině střídají zhruba po dvaceti minutách a tlumočnické týmy se v kabinách mění maximálně po třech a půl hodinách. Evropský parlament má sídlo ve Štrasburku, ale parlament pracuje také v Bruselu a v Lucemburku. Plenární zasedání se konají jednou měsíčně v průběhu čtyř dnů ve Štrasburku, ostatní zasedání a konference se odehrávají v Bruselu.⁵

V institucích Evropské unie existuje takzvaný *mother tongue principle*, tedy pravidlo, že by konferenční tlumočnický měl tlumočit pouze do své mateřštiny, a to z co největšího počtu svých jazyků C, tedy pasivních jazyků. Čenková (2008: 19) ale upozorňuje na fakt, že při rozšiřování Evropské unie o Finsko a země střední a východní Evropy se zjistilo, že v těchto zemích pracují tlumočníci oběma směry a mají spíše jeden jazyk B, tedy aktivní jazyk. To je dáno především tamním trhem a ovlivňuje to také akreditační profily pro tlumočníky v institucích Evropské unie.

Akreditační profil je požadovaná jazyková kombinace uchazečů o tlumočnické místo v institucích EU. Ke každému jazyku A se pojí různé kombinace aktivních jazyků B a pasivních jazyků C, v současné době platí pro každý jazyk A rozdílné jazykové kombinace. Pokud není uvedeno jinak, je možné mít v jazykové kombinaci jakýkoliv oficiální jazyk Evropské unie. Akreditační profily je možné najít na webových stránkách Evropského parlamentu, kde jsou kromě akreditačních profilů uvedeny také detaily výběrového řízení. Tyto údaje jsou platné také pro tlumočnická oddělení Evropské

---

³ *Tlumočení* www.europarl.europa.eu [cit. 2018-10-12]

⁴ EP – European Parliament 2012 <http://aiic.net> [cit. 2018-10-12]

⁵ EP – European Parliament 2012 <http://aiic.net> [cit. 2018-10-12]

komise a Soudního dvora. Pro představu se podíváme na akreditační profily němčiny a češtiny jako jazyků A pro roky 2019–2020.

U němčiny platí dvě možnosti podoby akreditačních profilů, tím prvním je profil A + CCC, přičemž jedním z jazyků musí být angličtina. Druhým profilem je A + CC a jde o jazykovou kombinaci angličtiny a francouzštiny. V komentářích je uvedeno, že přednost budou mít kandidáti s třemi jazyky C. V tabulce je také dále uvedeno, že schopnost tzv. *retour*, tedy tlumočení z jazyku i do něj, v jazykové kombinaci angličtina či francouzština je výhodou.⁶

V případě akreditačních profilů pro češtinu je na výběr ze tří profilů. Tím prvním je A + CC, kdy jedním jazykem C je angličtina a tím druhým je francouzština, němčina, italština nebo španělština. Druhou možnost představuje A + B, jazyk B je v tomto případě angličtina. A třetím profilem je A + BC, jazyk B je francouzština a jazyk C angličtina. V tabulce se uvádí, že přednost má profil A + BC, že francouzština či němčina jsou podstatnou výhodou, ale že slovenština nebude brána v potaz.⁷

Přetrvává tedy tendence, že menší jazyky musí mít především velké jazyky B a velké jazyky větší množství jazyků C. Čenková (2008: 19) říká, že řada tlumočnicků v evropských institucích se učí jazyky nových členských zemí. Pasivní češtinu je proto možno nalézt například v anglické, francouzské, italské, německé, španělské, portugalské, finské, polské, maďarské či slovenské kabině.

Přestože mají tři výše zmíněné instituce každá svůj tlumočnický útvar, výběrové řízení interních i externích tlumočnicků se provádí společně (Generální ředitelství pro tlumočení 2017: 6). Výběrová řízení jsou pořádána Evropským úřadem pro výběr personálu EPSO a probíhají v třech krocích. První krok znamená splnění požadavků na vzdělání, zde je několik možností: kandidát musí mít ukončené čtyřleté bakalářské nebo magisterské studium v konferenčním tlumočení, bakalářské studium v libovolném oboru a k tomu alespoň roční navazující magisterské studium konferenčního tlumočení, nebo mít alespoň rok profesionální zkušenost jako konferenční tlumočnick na mezinárodních zasedáních. Pokud kandidát splní alespoň jeden z těchto požadavků, je pozván k online testu, jenž

---

⁶ *Language profiles in demand with the EU interpreting services* <https://1url.cz/@languages> [cit. 2018-10-12]

⁷ *Language profiles in demand with the EU interpreting services* <https://1url.cz/@languages> [cit. 2018-10-12]

spočívá v deseti až dvanácti minutách simultánního tlumočení do mateřského jazyka z následujících jazyků: němčina, angličtina, španělština, francouzština a italština. Zájemce tlumočí videozáznam řečníka a je při svém tlumočení nahráván. V případě, že projde i tímto kolem, následuje pozvání k akreditačnímu testu do Bruselu. Zde se testuje konsektivní (šest minut) i simultánní (deset až dvanáct minut) tlumočení ve všech jazykových kombinacích, jež kandidát uvedl v přihlášce.⁸

2.3 Profesní etika

V roce 1957 přijala Mezinárodní asociace konferenčních tlumočnicků AIIC kodex profesní etiky⁹ (Pöchhacker 2004: 147), kterým by se měli (nejenom) členové této asociace řídit. Tento kodex je rozdělen do čtyř částí (účel a rozsah, kodex čestnosti, pracovní podmínky a postup při úpravě), které dohromady čítají devět článků.¹⁰

Článek o účelu a rozsahu, který kodex profesní etiky uvádí, shrnuje, k čemu kodex slouží. Naopak článek postupu při úpravě ustanovuje, za jakých podmínek může být kodex upraven.¹¹

Kodex čestnosti tvoří ústřední část celého kodexu, řadí se pod něj pět z celkových devíti článků. Tato část kodexu tlumočnickům například ukládá, aby nepřijímali žádné nabídky, k nimž nejsou dostatečně kvalifikovaní, přijetím nabídky totiž vzniká morální závazek pracovat s veškerou profesionalitou. Tlumočnick by také neměl přijímat práci, která by mohla ohrozit důstojnost profese, a zároveň by se také měl zdržet chování, kvůli němuž by mohla profese přijít o svou dobrou pověst.¹²

Část o pracovních podmínkách klade důraz na zajištění uspokojivých podmínek pro zvuk, viditelnost a pohodlí. Také říká, že by tlumočnick v kabině neměl pracovat sám a že by si měl před konferencí vyžádat příslušné materiály.¹³

Kodex v hrubých obrysech tlumočnickům i klientům naznačuje správnou cestu k úspěšnému a kvalitnímu tlumočení, nicméně některá důležitá témata však opomíjí.

---

⁸ *Work as a Freelance Interpreter at the EU* 2019 <http://europa.eu> [cit. 2019-01-02]

⁹ Z tohoto etického kodexu vycházejí také etické kodexy českých asociací ASKOT (Asociace konferenčních tlumočnicků) a JTP (Jednota tlumočnicků a překladatelů). Více viz.: <http://askot.cz/o-tlumoceni/eticky-kodex/> a <https://lurl.cz/@EKJTP>

¹⁰ *Code of professional ethics* 2014 <http://aiic.net> [cit. 2018-10-12]

¹¹ *Code of professional ethics* 2014 <http://aiic.net> [cit. 2018-10-12]

¹² *Code of professional ethics* 2014 <http://aiic.net> [cit. 2018-10-12]

¹³ *Code of professional ethics* 2014 <http://aiic.net> [cit. 2018-10-12]

Pöchhacker (2004: 147) upozorňuje na fakt, že tento kodex zcela vynechává roli tlumočníka a kvalitu tlumočení. V části o pracovních podmínkách čl. 7 h) kodex sice říká, že „členové asociace nesmějí vykonávat jiné úkoly kromě úkolů konferenčního tlumočníka na konferencích, pro něž byli přijati jako tlumočníci,“¹⁴ ale především u konsekutivního tlumočení se zde nabízí otázka, kam až role tlumočníka sahá.

AIIC se ale nevěnuje pouze etice, nýbrž také profesním standardům. V tomto dokumentu specifikuje například podmínky odstoupení od smlouvy, počty kabin a tlumočnicků v kabině v závislosti na počtu jazyků, podmínky jednotlivých druhů tlumočení a nárok tlumočníka na ubytování.¹⁵ Tím definuje práva i povinnosti obou smluvních stran a usnadňuje (nejenom) svým členům vyjednávací pozici s klientem.

---

¹⁴ *Code of professional ethics* 2014 <http://aiic.net> [cit. 2018-10-12]

„Members of the Association shall not perform any other duties except that of conference interpreter at conferences for which they have been taken on as interpreters.“ Není-li uvedeno jinak, jsou všechny překlady v této diplomové práci autorčiny.

¹⁵ *Professional standards* 2014 <http://aiic.net> [cit. 2018-10-12]

3 Role tlumočníka

Definici pojmu *tlumočník* se v průběhu doby zabývá mnoho teoretiků, definice se ale různí především proto, že tlumočník nabývá nových atributů. Výkladové slovníky slouží jako vhodný nástroj při prvním kontaktu s neznámým pojmem, a přestože popisy v nich bývají často značně zevrubné, pro základní definici pojmu nám poslouží více než dostatečně.

„**Tlumočník** [zřejmě z tureckého *tillmaç* „prostředník“ z blízkovýchodního jazyka] Označení povolání pro někoho, kdo v mluvené podobě přenáší jednou pronesený výchozí text do cílového textu pro adresáty různých kultur, příp. jazyků. Na rozdíl od překladatele je t. vázán na konkrétní interakční situaci komunikačních partnerů a nemůže cílový text opravit.“ Formát v originálu je tučně. (*Brockhaus-Enzyklopädie* 2006: 157).¹⁶

V laickém prostředí, které se teorií tlumočení či obecně jazyky hlouběji nezabývá, bývá pojem *tlumočník* řazen spíše do pasivní slovní zásoby. Z toho plyne mnoho témat, která se v současnosti stávají častým předmětem diskusí, jednou z nich je také role tlumočníka. Přestože tlumočník bývá klienty často chápán pouze jako mezijazykový prostředník, jsou na něj, někdy i nevědomky, klienty kladeny i další požadavky. Je to dáno tím, že tlumočník není pouze prostředník mezijazykový, ale také prostředník mezi různými kulturami a rozdílnými sociálními skupinami. Chceme-li vymezit tlumočnickovu roli, musíme přitom vycházet z dané komunikační situace. To, jakým způsobem bude komunikační situace s minimálním počtem tří aktérů probíhat, záleží na všech zúčastněných stranách a také na jejich vzájemných vztazích (Wadensjö 1998: 62). V této kapitole se nejdříve zaměříme na problematiku vymezování tlumočnickovy role, poté nastíníme její vývoj a s ohledem na téma diplomové práce také dva koncepty vnímání tlumočníka a jeho role v komunikační situaci.

---

¹⁶ „**Dolmetscher** [mhd. *Tolmetsche*, wohl über türk. *Tillmaç* „Mittelsmann“ aus einer vorderasiat. Sprache] *der, -s/-*, Berufsbez. für jemanden, der einen einmalig dargebotenen Ausgangstext in einen mündl. Zieltext für Adressaten einer anderen Kultur bzw. Sprache überträgt. Im Unterschied zum Übersetzer ist der D. an die konkrete Interaktionssituation des Kommunikationspartner gebunden und kann den Zieltext nicht korrigieren.“

3.1 Problematika vymezení rolí

Již v roce 1988 Fritsch-Rudser při své přednášce řekl, že „tlumočníci nemají problém s etikou, nýbrž se svou rolí“¹⁷ (Roy 1993: 347). Pöchhacker (2004: 147) se k tomuto poznatku vyjadřuje ještě o něco konkrétněji a říká, že „role bývá sociology definována jako soubor více či méně normativních očekávání v souvislosti se společenským postavením, je proto klíčovým pro analýzu tlumočnickova výkonu“.¹⁸

Právě různá očekávání podporují problematiku vymezení tlumočnických rolí. Tlumočnick musí jednak naplnit očekávání klientů, zároveň však také svá očekávání. Bruce a Anderson ve své práci upozorňují na skutečnost, že „tlumočnick je tím, kdo stojí uprostřed mezi dvěma klienty a má určité povinnosti k oběma z nich. Tyto povinnosti ale nemusí být vždy zcela kompatibilní“¹⁹ (Anderson, Bruce 1976: 211). Podle Ekvalla (ibid 1976: 211-212) poté dochází často k situacím, kdy role tlumočnicka není dostatečně definována a tlumočnick musí přizpůsobovat svou roli během komunikační situace. K tomu se váže i očekávání nemožného ze strany klientů. Možným řešením je skutečnost, že má každá strana svého tlumočnicka, a ten tudíž zodpovídá pouze za jednoho klienta. Tím se eliminuje tlak a stres kladený na tlumočnicka ohledně jeho role.

Základním očekáváním během komunikační situace by měl být především zájem komunikovat, kdy jedna strana aktivně naslouchá druhé a tlumočnickovým cílem je tuto komunikaci naplnit. Roderick Jones ale ve své práci *Interpreting: A communication profession in a world of non-communication*²⁰ upozorňuje na fenomén, kdy spolu účastníci komunikace nemají zájem komunikovat. Tento problém se v současné době objevuje především na politické půdě. Jones ve své práci mluví o konferenčním tlumočení, nezájem účastníků komunikace spolu navzájem komunikovat je ale možné vztáhnout na širší spektrum komunikačních situací. Podle Jonese existují dvě příčiny tohoto jevu. Na straně jedné neumějí řečníci během svého projevu upoutat pozornost posluchačů, protože například používají příliš dlouhá a komplikovaná souvětí, na straně

---

¹⁷ „Interpreters don't have a problem with ethics, they have a problem with a role. “

¹⁸ „The notion of ‘role’, a relational concept defined by sociologist as a set of more or less normative behavioural expectations associated with a ‘social position’, is therefore pivotal to the analysis interpreters’ performance. “

¹⁹ „He is the ‘man in the middle’ with some obligations to both clients – and these obligations may not be entirely compatible. “

²⁰ JONES, R. *Interpreting: A communication profession in a world of non-communication*. aiic.net 2014. <http://aiic.net/p/6990> [cit. 2018-14-11]

druhé panuje ze strany posluchačů nezájem řečníka poslouchat: buď je nezajímá dané téma, nebo se spíše věnuje svému mobilnímu telefonu. Tlumočník samozřejmě nemůže změnit obsah textu, avšak v jeho silách je vylepšit řečnické kvality, což jsou intonace, řeč těla nebo struktura textu, a díky tomu tak částečně obnovit zájem druhé strany o navázání komunikace.²¹

3.2 Vývoj rolí

Abychom si problematiku vývoje role tlumočníka více přiblížili, budeme se v této části věnovat vývoji rolí tlumočníka ve 20. století, tedy v době, kdy se začal ustavovat tlumočnicko-profesionál. 20. století znamená pro tlumočnickou profesi důležitý mezník, „tlumočení se stává samostatnou profesí. Rozvoj mezinárodních styků ve všech oblastech, zkracování vzdáleností mezi státy, pokrok vědy a techniky, to vše si vynutilo rozsáhlou tlumočnickou činnost“ (Čeňková 2008: 9).

Na začátku dvacátého století si „každý z aktivních tlumočnicků vytvořil svou osobitou metodu, jejíž teoretické zdůvodnění zatím nehledal a nad níž se zvláště nezamýšlel“ (Čeňková 2008: 9). Přesto ale byli společností a klienty určitým způsobem přijímáni, přičemž zároveň usilovali o jasnější vymezení své role.

Tato část práce bude vycházet z práce Cinthie Roy *The problem with definitions, descriptions, and the role metaphors of interpreters* (1993: 349), v níž autorka vývoj tlumočnické role rozřazuje do čtyř kategorií: tlumočnický pomocník, jako komunikační kanál, zprostředkovatel komunikace a bilingvální specialista.

Role tlumočnického pomocníka²² s sebou nese osobní angažovanost tlumočnicka, jelikož není rozlišováno mezi pomocníkem a tlumočnickem. Tlumočnický pomocník byl neprofesionál a většinou pocházel z blízkého rodinného či přátelského kruhu osoby, pro kterou bylo tlumočeno (Roy 1993: 349). S touto rolí se můžeme v dnešní globalizované společnosti setkat i dnes, přebírají ji na sebe například bilingvní děti imigrantů, kterým děti pomáhají například na úřadech nebo u lékaře. Hlavní diference mezi tlumočnickem a pomocníkem tkví především ve faktu, že tlumočnický pomocník

---

²¹ JONES, R. *Interpreting: A communication profession in a world of non-communication*. aiic.net 2014. <http://aiic.net/p/6990> [cit. 2018-14-11]

²² „Interpreters as helpers“

zprostředkovává mezijazykovou komunikaci bezplatně. V některých případech může nastat situace, kdy za jednu či obě strany rozhoduje.

Tlumočníci se ale chtěli a potřebovali vůči roli tlumočnicka pomocníka vymezit a prokázat, že tlumočení je profesionální služba (ib 1993: 349). To souviselo i s vývojem konferenčního tlumočení, jež v první polovině dvacátého století zažívalo svůj rozmach a po první světové válce se stalo samostatnou profesí. Tehdy vznikla role tlumočnicka jako komunikačního kanálu.

Role tlumočnicka jako komunikačního kanálu²³ byla založena na konceptu tlumočnicka jako stroje, tzv. ex-machina. Tlumočníci se tímto způsobem snažili oprostit od role předcházející (Roy 1993: 349). Role komunikačního kanálu, který převádí jazyk A do jazyka B jako překladový stroj, kdy se jedná více či méně o doslovný překlad (Knapp-Potthoff, Knapp 1986: 152), se neukázala jako zcela funkční. Tlumočnick se jejím prostřednictvím vzdával určité části odpovědnosti, a začalo tak docházet k nezdařeným tlumočením (Roy 1993: 350).

I v dnešní době se můžeme setkat s pohledem na tlumočnicka jako na stroj. Tento pohled se objevuje především v institucionálním tlumočení, kdy toto nazírání podporuje technický způsob simultánního tlumočení (Pöchhacker 2004: 147). Posluchač tlumočnicka vnímá pouze skrze sluchátka, tedy přístroj, a neuvědomuje si, že hlas, který slyší, patří konkrétnímu člověku, jenž v daný moment mluví v kabině za ním do mikrofону.

Z důvodu nefunkčnosti role tlumočnicka jako komunikačního kanálu se tlumočníci obrátili na akademickou půdu a snažili se s její pomocí najít jinou alternativu, načež vznikla **role tlumočnicka jako zprostředkovatele komunikace**²⁴. Tento koncept vycházel z teorie komunikace, která definovala komunikační okolnosti jako situaci složenou ze tří elementů: vysílatele, sdělení a příjemce (Roy 1993: 350). Tlumočnick už tedy nereprezentoval kanál, přes který by proudila pouze slova, nýbrž se stal dekódovatelem a kódovatelem sdělení. Cílem tlumočení se stala komunikace, nikoliv pouhý mezijazykový převod.

Na konci sedmdesátých let se začalo v tlumočnických kruzích mluvit o důležitosti kultury v komunikaci, tlumočnick už proto nepřeváděl pouze sdělení, ale stal se také

---

²³ „Conduit description“

²⁴ „Interpreters as communication-facilitators“

mezikulturním článkem komunikace, začal zastávat **rolí bilingválního a bikulturního odborníka**²⁵. Musel dbát na regionální varianty jazyka, mimojazykové rozdíly v komunikaci (Roy 1993: 351) a také na kulturní informace, obsažené ve sdělení. Sémantickou informaci ve výchozím sdělení začal rozšiřovat o doplňující sdělení, díky kterému posluchač pochopil výchozí sdělení v plném rozsahu (Čeňková 2008: 38). „Tlumočník nabyl zvláštní důležitosti jako okamžitý zprostředkovatel výměny myšlenek, duševních a kulturních hodnot“ (ibid 2008: 9).²⁶

3.3 Druhy rolí

V současné době existuje mnoho výzkumů, které se rolí tlumočníka zabývají a rozlišují další možné rozdělení tlumočnických rolí (např. mediátor, non-persona, obhájce, informátor, vyjednavatel, usmiřovatel atp.). My se ale budeme zabývat pouze rolemi, které jsou relevantní pro téma této diplomové práce, tj. rolemi, se kterými se při své práci setkávají tlumočníci německých zákonodárných a výkonných orgánů. Těmito rolemi jsou *mediátor* a *non-persona*.

Mediátor

Erving Goffman ve své knize *The Presentation of Self in Everyday Life* (1959) přirovnává komunikační situaci k divadelnímu představení, kde každý z účastníků komunikační situace má svou roli. Jednou ze zvláštních rolí je role zprostředkovatele komunikace neboli mediátora. Pro účely této práce vztáhneme roli mediátora na profesi tlumočníka. Mediátor podle Goffmana (2003: 136) zná „tajemství“ obou stran a jeho úkolem je vzbudit u obou stran dojem, že ona „tajemství“ uchrání. Jeho funkce spočívá ve zprostředkování informace jedné strany druhé, přičemž se snaží volit takovou formu přenosu, aby byly obě strany ušetřeny nepříjemných situací, v případě tlumočnicků způsobených například mezikulturními rozdíly či rozdílným sociálním statutem.

Mediátor na sebe dle Goffmana (2003: 137) v dnešní době nepřebírá pouze roli zprostředkovatele komunikace, ale také roli „dvojitě volavky“, která se chová jako divák,

---

²⁵ „Interpreters as bilingual, bicultural specialists“

²⁶ Srov. Teorie Skoposu. Definice Teorie Skoposu podle Paula Kussmaula (1995: 149), „Funkce překladu závisí na znalostech, očekávání, hodnotách a normách cílových čtenářů, kteří jsou ovlivněni situací, v níž se nacházejí, a svou kulturou.“ („The function of a translation is dependent on the knowledge, expectations, values and norms of the target readers, who are again influenced by the situation they are in and by their culture.“)

zároveň však zůstává úzce spjatá s aktéry komunikace. Vytváří takový model reakce mezi účastníky komunikační situace, aby byla dovedena ke zdárnému konci, čímž na sebe přebírá aktivní roli.

Knapp a Knapp-Potthoff (1986: 151) uvádějí, že mediátor je pouze neprofesionální tlumočník, jde podle nich o bilingvní osobu, jež zprostředkovává komunikaci, v níž jsou aktivní tři strany. Příkladem nám opět může být situace, kdy děti imigrantů tlumočí svým rodičům na úradech. Zároveň však připouštějí, že i profesionální tlumočníci se ocitají v situacích, kdy nepředstavují pouze neviditelnou součást komunikace, ale přímo její třetí zúčastněnou stranu. To se dotýká především *vis-à-vis*²⁷ tlumočení s malým počtem účastníků a více či méně spontánně vedeným rozhovorem. Takovému tlumočení se říká tlumočení doprovodné (Knapp-Potthoff, Knapp 1986: 153). Knapp a Knapp-Potthoff se ale vyjadřují pouze k druhu tlumočení, nikoliv už k roli tlumočníka. Pokud bychom se tedy drželi Goffmanova výkladu, můžeme roli tlumočníka při doprovodném tlumočení také nazvat rolí mediátora.

Non-persona

Goffman zmiňuje i takzvanou roli non-persona, která bývá skloňována i ve spojitosti s tlumočníky. Podle Goffmana (Goffman 2003: 138) ten, kdo tuto roli hraje, je během interakce fyzicky přítomen, ale v určitém smyslu nepřebírá roli ani mluvčího, ani publika. Představuje osobu, od níž se sice v určitých situacích očekává její přítomnost, souběžně však bývá definována jako někdo, kdo určitým způsobem přítomen není. Na první pohled by se mohlo zdát, že se tento typ role týká pouze simultánního tlumočení, ale nebývá výjimkou, že tuto roli na sebe tlumočník bere i při konsekutivním tlumočení. Wadensjö (1998: 67) dodává, že tlumočník v takovém případě plní technickou roli a není účastníky komunikační situace považován za plně přítomného, jelikož se od něj neočekává, že by něčím přispěl do probíhající diskuse. Jeho role mezi mluvčími tudíž nabývá neutrálního charakteru (Pöhhacker 2004: 147).

---

²⁷ *Vis* je staré francouzské slovo pro dnešní *visage* (obličej), jedná se o tlumočení z očí do očí.

4 Metodologie

Téma současné vnitřní organizace a činnosti oddělení tlumočnických služeb Bundestagu a AA zůstává doposud v českém prostředí detailněji nezpracováno. Tlumočnické oddělení Bundestagu bylo založeno v roce 2000, tedy poměrně nedávno, a v případě tlumočnického oddělení AA se pozornost většinou věnuje období druhé světové války. Vycházíme tedy z předpokladu, že by tlumočnická oddělení německých zákonodárných a výkonných orgánů měla pracovat na podobné bázi jako tlumočnická oddělení institucí Evropské unie, a to především proto, že tato tlumočnická oddělení pokrývají tlumočnické potřeby nejvyšších politických institucí.

Při definování účelu výzkumu jsme na základě poznatků Hendla (2016: 35-36) určili náš výzkum jako popisný. Protože se zabýváme tématem takřka nezpracovaným, snažili jsme se o detailní sběr dat, jenž by umožnil dané informace a jevy logicky usouvztažnit.

Před zahájením vlastního výzkumu jsme se sešli s vedoucím oddělení tlumočnických služeb Bundestagu a tamními tlumočníky, abychom je obeznámili se záměrem výzkumu a zjistili, zda lze výzkum vůbec uskutečnit. Na tomto setkání jsme se domluvili na kvalitativním sběru dat formou pozorování a rozhovorů. Vedoucí oddělení tlumočnických služeb Bundestagu nám posléze umožnil kontakt s vedoucím tlumočnických služeb AA.

V této kapitole popíšeme průběh přípravné fáze, zaměříme se na problematiku orální historie a posléze se budeme věnovat přípravě a průběhu provedených rozhovorů.

4.1 Rešerše a observace

Přípravná fáze výzkumu se skládala ze dvou základních částí: rešerše a observace. Při rešerších neboli prohledání dostupných informačních zdrojů a shromáždění dat jsme se zaměřili zejména na fungování tlumočnických oddělení institucí Evropské unie, rovněž jsme vycházeli z interních materiálů Bundestagu přístupnými na tamním intranetu. V květnu, respektive v červnu roku 2018 vydala německá pobočka AIIC dvoudílný rozhovor s vedoucím oddělení tlumočnických služeb AA Rolandem Schmiegerem,²⁸ který by nám býval ušetřil čas a poskytl přehled o stavu dané problematiky, bohužel byl

---

²⁸ *Interview mit Roland Schmieger 2018* <http://aiic.de> [cit. 2018-10-12]

vydán až po stadiu rešerší. Tento materiál jsme nakonec použili při následné analýze a zpracování dat.

Pozorování představovalo z důvodu nízkého počtu informací o současném fungování tlumočnických oddělení Bundestagu a AA hlavní část přípravné fáze. Vycházeli jsme z teorie zúčastněného pozorování (Hendl 2016: 191-198), kdy se účastník stává pozorovatelem, tj. „přijímá roli rovnoprávného člena skupiny, ale účastníci jsou si vědomi jeho totožnosti“. Tento způsob pozorování, který je vhodný pro málo prozkoumané oblasti, má tři stadia: pozorování popisné, fokusované a selektivní. Při popisném pozorování výzkumník mapuje celkovou situaci, ve druhé fázi už se více zaměřuje na konkrétní jevy, z nichž posléze vycházejí jeho hypotézy, jež se snaží ve třetí fázi pozorování potvrdit. Během celého procesu pozorování si výzkumník dělá poznámky, ty jsou buď popisné, tj. zachycují prostředí, lidi a jejich činnost, či reflektující, tj. týkají se úvah vědce o tom, co pozoruje.

Naše pozorování proběhlo během tří různých tlumočnických nasazení. Tím prvním bylo zasedání výboru, při němž byl přítomen anglofonní odborník, jemuž měli poslanci možnost klást otázky. Toto zasedání trvající zhruba hodinu, bylo tlumočeno za přítomnosti dvou tlumočnicků Bundestagu simultánně. Obdobnou debatu, ale s početnější delegací, jsme měli možnost pozorovat také za přítomnosti pouze jednoho tlumočnicka, tato debata byla tlumočena konsekutivně, avšak pouze směrem do angličtiny. Třetí tlumočení probíhalo také za přítomnosti pouze jednoho tlumočnicka, ten anglicky tlumočil delegaci ze srílanské parlamentní správy prohlídku mediálního oddělení Bundestagu. Z těchto tří pozorování vyplynulo několik tematických oblastí, která jsme posléze zakomponovali do rozhovorů:

- angličtina jako lingua franca,
- vymezení role tlumočnicka,
- způsob vnímání tlumočnicka účastníky komunikace.²⁹

Na základě předchozí rešerše a pozorování jsme následně sestavili seznam tematických okruhů a otázek sloužících jako základní osnova našich rozhovorů.

---

²⁹ Srov. diplomová práce Jiřiny Holkové (2010): *Role komunitního tlumočnicka z hlediska očekávání účastníků tlumočnické komunikační situace*

4.2 Rozhovory

Rozhovory s tlumočníky a vedoucími tlumočnických oddělení tvoří stěžejní část celého výzkumu. Při jejich přípravě jsme si vytyčili hlavní tematické okruhy se základními podotázkami, zároveň jsme ale chtěli poskytnout respondentům prostor pro individuální témata vyplynuvší během rozhovorů. Zaměřili jsme se proto na polostrukturované rozhovory (Hale, Napier 2013: 98). V případě tlumočnicků šlo o následující tematické okruhy:

- obecné (např. vzdělání, pracovní zkušenosti, jazyková kombinace, proč se rozhodli tlumočit v německých státních institucích),
- organizace (např. druhy tlumočení, dělení tlumočnických událostí),
- specifika tlumočení na nejvyšší politické úrovni a obtížné situace,
- role tlumočnicka.

V případě vedoucích tlumočnického oddělení nás zajímalo především samotné oddělení tlumočnických služeb. V těchto rozhovorech byly zahrnuty následující čtyři tematické oblasti:

- obecné (např. vzdělání, pracovní zkušenosti),
- historie,
- organizace,
- konkrétní tlumočené události.

Vedoucí oddělení tlumočnických služeb dostali otázky k dispozici předem, aby se mohli připravit na okruhy ohledně historie a konkrétních informací, jako byly například počty tlumočnicků, veškeré jazykové kombinace atp. Rozhovory se však nedržely striktně předem poskytnutých otázek, tudíž vznikl dostatečný prostor i pro témata, která vyvstala během rozhovoru.

Rozhovory se odehrávaly v roce 2018 na půdě Bundestagu a AA, povětšinou v kancelářích respondentů. Rozhovory trvaly v rozmezí mezi třiceti až čtyřiceti pěti minutami, jak doporučují Hale a Napier (2013: 98). Většina rozhovorů byla nahrávána, avšak stávalo se, že u některých částí si respondenti nepřáli, aby byly použity, což byl také jeden z důvodů, proč jsme při transkripci museli do rozhovorů částečně zasahovat. Z důvodu chybějících částí se rozhovory při přepisu staly nekoherentními, a také se

stávalo, že si respondenti na něco vzpomněli až po delší době a chtěli danou odpověď přidat k té předešlé. Redakce transkriptů přiložených v příloze se proto řídila manuálem, který poskytuje Vaněk (2007: 116-121), tedy „místa, která se rozvíjejí, doplňují či zpřesňují vyprávění, přičleňujeme k tematicky příslušným celkům a propojujeme je tak do jednoho celku“, (ibid 2007: 119). Po formální stránce jsme se řídili potenciální skupinou příjemců, která by mohla rozhovory číst, tj. čtenáři, kteří hledají v textu informace, podávané srozumitelnou formou. Na základě tohoto předpokladu byly rozhovory po formální stránce upraveny.

4.2.1 Orální historie

Rozhovory s tlumočníky a vedoucími tlumočnických oddělení obsahují dva různé druhy dat. První druhem jsou praktické informace o aktuálním fungování tlumočnických oddělení daných institucí, druhou část dat tvoří vzpomínky na konkrétní situace. V takovém případě se dostáváme do oblasti orální historie, která sice platí za uznávanou vědní metodu, přináší však jistá úskalí. Tudíž se nyní krátce zaměříme na problematiku zkreslování vzpomínek, subjektivity a na tzv. tichá místa.

Vaněk (2007: 68) uvádí tři druhy zkreslování vzpomínek: posuzování minulosti prizmatem současného dění, zkreslování z retrospektivy a egocentrické zkreslování. Můžeme předpokládat, že v našem případě mohlo docházet především k egocentrickému zkreslování vzpomínek, protože respondenti mluvili pouze o sobě samých, a tak události týkající se jich samotných zpětně interpretovali svými vlastníma očima.

K poslednímu zmíněnému se nám váže také téma subjektivity při rozhovorech. Podle Vaňka (2007: 20-21) vycházejí rozhovory z námi prožité minulosti, což také ovlivňuje naše vnímání daného tématu. Rozhovory je proto možné označit jako „bytotně subjektivní“, což je pro orální historii jedna z jejích hlavních kvalit. Orální historie se totiž zaměřuje na jedince a všechny prameny informací jsou si pro ni rovny, tj. dochází ke stírání rozdílu mezi objektivními a subjektivními historickými zdroji.

Daleko větším problémem se ale ukázala být tzv. tichá místa (ibid 2007: 69), kdy respondent záměrně určité informace zatajuje. Takřka veškerý obsah rozhovorů se týkal tlumočnicků ve společnosti nejvyšších státních představitelů, bylo proto znát, že respondenti velmi opatrně volili slova, kritika se objevovala jen ve výjimečných

případech. Jak již bylo řečeno výše, respondenti si občas vyřčené rozmysleli a nechtěli danou část uveřejnit. Můžeme se proto domnívat, že bylo zamlčeno více informací.

4.2.2 Respondenti

V následujících medailoncích si jednotlivě představíme tlumočníky a vedoucí tlumočnických oddělení Bundestagu a AA, abychom si mohli utvořit lepší představu o jejich profesním profilu.

Bundestag

Vedoucím oddělení tlumočnických služeb Bundestagu je **Bernd Gemmel**,³⁰ stal se jím v roce 2009. Gemmel vystudoval coby hlavní obor politologii a jako vedlejší obory právo a dějiny se zaměřením na antiku. Díky tomuto studiu se politice aktivně věnoval a pracoval v poslanecké kanceláři v Bundestagu, odkud posléze přešel k oddělení tlumočnických služeb. Jak sám říká, nemá sice jazykové vzdělání a musí se občas spolehnout na své kolegy tlumočníky, během svého působení se už ale mnohému z jazykové oblasti přiučil.

Také tlumočník **Frank Graef** (jazyková kombinace němčina-angličtina) se k současné profesi dostal spíše náhodou. Vystudoval tlumočení na Univerzitě Johannes-Gutenberg Mainz v Gernersheimu s jazykovou kombinací angličtina jako jazyk B a španělština jako jazyk C. Tento obor si zvolil, protože měl vždy blízko k jazykům, a na této škole studoval jeden jeho známý, který byl se studiem spokojen, proto se do Gernersheimu přihlásil i Graef. Po ukončení studia se pět let věnoval tlumočení na volné noze a následně několik let působil jako lektor a editor textů v bance. Poté začal pracovat jako tlumočník v Bundestagu.

Na stejné univerzitě vystudovali i Graefovi kolegové, tlumočník a překladatel Samir Grees (jazyková kombinace němčina-arabština) a tlumočník Alexander Wood (jazyková kombinace němčina-angličtina). **Samir Grees** pocházející z Egypta vystudoval překladatelství (němčina jako jazyk B a angličtina jako jazyk C) na Univerzitě Johannes-Gutenberg Mainz v Gernersheimu. Po dokončení studií pracoval jako překladatel a tlumočník na volné noze a také jako redaktor pro televizní stanici Deutsche Welle. V roce

---

³⁰ Medailonky všech tlumočníků a vedoucích tlumočnických oddělení byly sestaveny na základě informací získaných z rozhovorů (viz. přílohy).

2001 hledaly soudy v SRN tlumočníky s arabštinou, díky této shodě náhod začal simultánně tlumočit pro vyšší krajský soud v Düsseldorfu, kde pracoval několik let. Mnoho let pak tlumočil a překládal na volné noze, až nakonec začal v roce 2012 pracovat v Bundestagu. V roce 2014 dostal Grees za své literární překlady cenu Goethe Institutu pro překladatele s arabštinou.

Alexander Wood pochází z bilingvní rodiny, doma se mluvilo pouze anglicky, školní docházku ale absolvoval v Německu, z tohoto důvodu se považuje spíše za německého rodilého mluvčího než anglického. Již od útlého věku ho zajímaly jazyky, proto se rozhodl pro studium překladatelství na Univerzitě Johannes-Gutenberg Mainz v Germersheimu s jazykovou kombinací angličtina jako jazyk B a španělština jako jazyk C. V průběhu studia se mu ale více zalíbilo tlumočnictví, a nakonec u něj již zůstal. Po dokončení studia působil rok a půl na volné noze a poté začal pracovat jako tlumočnick v Bundestagu.

Auswärtiges Amt

Roland Schmieger je bývalým tlumočnickem a překladatelem v AA (jazyková kombinace němčina-bulharština/makedonština/srbština) a od roku 2013 působí jako vedoucí tlumočnického oddělení AA. Původně pochází z Berlína, jako dítě se ale s rodiči přestěhoval do Mnichova, kde také začal se studiem slavistiky se specializací na srbochorvatštinu a makedonštinu. Fascinace těmito jazyky, která později vedla až ke studiu na vysoké škole, začala už v raném dětství, kdy Schmieger s rodiči jezdil na prázdniny na chorvatské pobřeží, do tehdejší Jugoslávie. Poté odešel studovat do Vídně, kde své studium dokončil, a posléze odjel na rok na výměnný pobyt do Skopje. Poté se přihlásil na vypsanou pozici v AA, kde na německém velvyslanectví v Sofii právě hledali tlumočnicka-překladatele s bulharštinou. Celkem jako tlumočnick a překladatel strávil na německém velvyslanectví v Sofii třináct let (nejdříve sedm let a poté dalších šest).

Podobně jako Schmiegera, také tlumočnicka a překladatele v AA, **Daniela Küllse** (jazyková kombinace němčina-čínština) přivedla k jeho současnému povolání fascinace daným jazykem. Külls nejprve studoval učitelství němčiny a dějepisu, během svého studia se ale rozhodl začít navštěvovat hodiny čínštiny se sinology, v Číně nakonec také dvakrát studijně pobýval. Přestože nebyl se svým původním studiem spokojen, dokončil ho, nikdy se ale touto profesí neživil. Po studiích se věnoval dvěma hlavním činnostem:

na poloviční úvazek vyučoval na univerzitě čínštinu a zároveň tlumočil pro Goethe Institut, čímž se započala jeho tlumočnická dráha. Místo tlumočnicka v AA pro něj bylo snem a Külls věděl, že jednou bude pozice tlumočnicka s jazykovou kombinací němčina-čínština vypsána. V roce 2010 se mu přání splnilo a od té doby je tlumočnickem v AA.

Stejně štěstí potkalo také německo-arabskou tlumočnici a překladatelku v AA **Marianne Wagdy** (jazyková kombinace němčina-arabština). Wagdy pochází z Egypta, kde navštěvovala německou školu a kde se také naučila německy. Poté odešla do Německa a studovala na Univerzitě Johannes-Gutenberg Mainz v Gernersheimu překladatelství. Už v té době ale věděla, že by se ráda stala tlumočnicí. Obor tlumočnictví s jazykovou kombinací němčina-arabština v té době ale neexistoval. V průběhu studia měla však možnost docházet na hodiny tlumočnické notace a také na mimouniverzitní výuku tlumočení, kterou vedl tamní arabský tlumočnický ve svobodném povolání; tyto hodiny tlumočení byly čistě jeho soukromou iniciativou, avšak univerzita jim poskytla místnosti k nácviku tlumočení. V době jejího studia panoval velký nedostatek tlumočnicků s arabštinou, a tak už během svého studia začala Wagdy tlumočit a překládat. Po dokončení studií se přestěhovala do Berlína, kde se živila titulováním v televizní redakci Deutsche Welle a také tlumočením a překlady jako freelance. Mimo jiné také jako freelancer tlumočila pro AA. Rok po jejím příchodu do Berlína bylo vypsáno výběrové řízení na pozici tlumočnicka-překladače s arabštinou v AA, na které se přihlásila a byla přijata. Jako tlumočnice a překladatelka v AA pracuje v současné době již téměř deset let.

Auswärtiges Amt má zastoupení v podobě ambasad a konzulátů po celém světě, také na nich najdeme tlumočnická oddělení. **Andreas Weber** je vedoucím jazykového oddělení německého velvyslanectví v Praze, kde zároveň působí jako tlumočnický a překladatel (jazyková kombinace němčina-čeština). Původní směřování Webera snad nemohlo být od jazyků vzdálenější, v rámci studentské výměny mezi socialistickými zeměmi přišel z NDR do Prahy studovat biofyziku na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy. Jednalo se o celé studium, jež bylo stipendijně podporováno a mělo vést k navázání přátelských vztahů mezi socialistickými zeměmi. Svá studia dokončoval v době revoluce, kdy mohl buď navázat doktorandským studiem na MFF UK, nebo se vrátit do NDR, kde se však v té době rušily vědecké ústavy a instituce, proto se najednou ocitlo mnoho vědců bez práce a on by v konkurenci kolegů s mnohaletou praxí měl velmi těžkou pozici. Už ke konci studia si ale přivydělával překlady, následně navštěvoval dvousemestrální víkendové tlumočnické kurzy v rámci Celoživotního vzdělávání na

Ústavu translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, kde začala jeho tlumočnická dráha. Na německém velvyslanectví v Praze pracuje od roku 2010.

5 Německé zákonodárné a výkonné orgány a jejich tlumočnická oddělení

Německo se v současné době řadí k politicky i kulturně nejvyspělejším státům světa, ale nebylo tomu tak vždy. Německo se, ve srovnání například s Francií či s Velkou Británií, stalo moderním a průmyslovým státem poměrně pozdě (Beyrne 2010: 285). Národní stát, který je, vedle moderní kapitalistické společnosti, základem pro vznik parlamentarismu, ve své německé době vznikl až v roce 1871. Říšská ústava tehdy ale vládě nepřipisovala žádnou odpovědnost. Až teprve Výmarská ústava z roku 1919 přidělila parlamentu jeho práva. I když už tehdy existovala myšlenka zastupitelské demokracie, nedá se říci, že by byla v praxi cele uplatňována. Když v roce 1949 vznikly Spolková republika Německo a Německá demokratická republika, neexistovala tradice parlamentu zastupujícího lid (Glaeßner 2006: 359-360).

V současné době se moc v Německu stejně jako v České republice dělí na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Pod zákonodárnou moc spadají *Bundestag* (česky Spolkový sněm) a *Bundesrat* (česky Spolková rada), jež bývá často přirovnávána k době českého senátu, protože zastupuje jednotlivé spolkové země. Moc výkonnou má ve svých rukou *Bundesregierung* (česky Spolková vláda), v jejímž čele stojí spolkový kancléř. Moc soudní vykonává *Bundesverfassungsgericht* (česky Spolkový ústavní soud). Spolkový prezident³¹ má čistě reprezentativní funkci.

V následujících kapitolách se budeme věnovat dvěma státním institucím, tou první je *Bundestag* jakožto zástupce moci zákonodárné, tou druhou je *Auswärtiges Amt* jakožto zástupce moci výkonné. Představíme vnitřní organizaci obou institucí a zaměříme se na fungování jejich tlumočnických oddělení. Nejprve se zaměříme na tlumočnické oddělení Bundestagu, které má výrazně jednodušší strukturu než AA, tudíž poslouží nám jako dobrý výchozí bod.

5.1 Bundestag

Bundestag je zákonodárný orgán, kterému ústava určuje roli zástupce lidu. Představuje nejvyšší autonomní státní orgán a reprezentuje centrum politického dění v zemi. Je

---

³¹ V době psaní diplomové práce (2019) je spolkovým prezidentem Frank-Walter Steinmeier a spolkovou kancléřkou Angela Merkel.

nejenom ústředním zákonodárným orgánem, ale také vyslovuje svou důvěru, či nedůvěru vládě, volí spolkového kancléře a společně se Spolkovou radou se podílí na volbě spolkového prezidenta a soudců Spolkového ústavního soudu (Schmidt 2007: 147).

5.1.1 Organizace

V této kapitole vysvětlíme vnitřní organizaci Bundestagu a také oddělní tlumočnických služeb, od poptávky a druhů tlumočnických událostí přes přípravu tlumočnicků až po zpětnou vazbu. Taktéž vysvětlíme, jak probíhají výběrová řízení.

Bundestag má stejně jako všechny německé státní instituce velmi pevně danou organizační strukturu.³² Předseda Bundestagu, kterým je v aktuálním 19. volebním období dr. Wolfgang Schäuble, má za svůj hlavní úkol předsedat plenárním zasedáním. Druhou nejdůležitější funkcí v Bundestagu je jeho ředitel, kterým je v současné době prof. dr. Horst Risse, jenž řídí celou parlamentní správu, a spadají pod něj tedy čtyři stěžejní oddělení: oddělení P (*Parlament und Abgeordnete*, česky parlament a poslanci), oddělení W (*Wissenschaft und Außenbeziehungen*, česky věda a vnější vztahy), oddělení I (*Information und Dokumentation*, česky informace a dokumentace) a oddělení Z (*Zentralabteilung*, česky centrální oddělení). Pod každé z těchto oddělení patří několik dalších oddělení, která jsou značena odpovídajícími písmeny a v případě dalšího členění také čísla. My se zaměříme na oddělení W, pod nějž spadá oddělení WI (*Internationale Beziehungen*, česky mezinárodní vztahy), pod které se řadí čtyři referáty.³³

Referát WI 1 (*Sprachendienst*, oddělení jazykových služeb) zajišťuje jazykové služby potřebné pro parlamentní práci. Jde o služby překladatelské a tlumočnické a také o výuku jazyků, poslanci mají možnost zlepšovat své jazykové znalosti. Podle dokumentu *Wissenschaftliche Dienste des Deutschen Bundestages* (2006: 9) obdrží jazykové oddělení za rok přibližně 1600 poptávek na překladatelské služby a 600 na tlumočnické služby. Dokument také říká, že jazykové oddělení čítalo v roce 2006 dva konferenční tlumočníky s angličtinou a jednu tlumočnici s francouzštinou. Pro porovnání: v současnosti disponuje oddělení šest interních tlumočnicků s angličtinou, francouzštinou a arabštinou. Gemmel (2018) uvádí, že oddělení jazykových služeb bylo založeno již v roce 1983, ale teprve v roce 2000 byli zaměstnání první dva tlumočníci s angličtinou a

---

³² *Organisationsplan der Verwaltung 2018* www.bundestag.de [cit. 2018-29-11]

³³ *Organisationsplan der Verwaltung 2018* www.bundestag.de [cit. 2018-29-11]

francouzštinou, s jejichž příchodem vzniklo i tlumočnické oddělení. Do roku 2000 byli v oddělení jazykových služeb zaměstnáváni pouze překladatelé a případná tlumočnická poptávka se řešila přes ministerská tlumočnická oddělení nebo se najímali freelance tlumočníci. V současné době se však poptávka po tlumočnících stala natolik vysokou, že by bylo najímání externistů příliš drahé.

Referát WI 2 (*Internationale parlamentarische Versammlungen*, česky mezinárodní parlamentní shromáždění) má na starost organizaci mezinárodních parlamentních shromáždění, kde jsou země zastoupeny členy národních parlamentů. Mezinárodní parlamentní shromáždění zpravidla doprovází činnost mezinárodních organizací, například Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě OBSE nebo NATO. Na začátku června roku 2018 se konalo parlamentní shromáždění OBSE, kterého se zúčastnilo zhruba 300 poslanců z 57 členských států,³⁴ mezi nimi i z České republiky. Přestože se plenární sál po dobu tohoto zasedání zaplnil tlumočnickými kabinami, naseděli v nich tlumočníci Bundestagu, neboť tlumočení zajišťovala OBSE. Podle vnitřních směrnic správy (*Wissenschaftliche Dienste des Deutschen Bundestages* 2006: 10) jsou tlumočníci Bundestagu k dispozici prezidentovi Bundestagu, prezidiu, radě starších, výborům, anketní komisi, vyšetřovacím výborům, parlamentním skupinám, zplnomocněncům ozbrojených sil, jakož i poslancům parlamentu v rámci schválených individuálních služebních cest. Mezinárodní parlamentní shromáždění do výše zmíněných kategorií nespadá.

Referát WI 3 (*Dienst- u. Mandatsreisen/Parlamentariergruppen*, česky služební a mandátové cesty/parlamentní skupiny) má na starost dva různé úkoly. Tím prvním je průběh a vyúčtování služebních a mandátových cest, tím druhým je podpora parlamentních skupin. Referát WI 3 připravuje organizačně-technickou a obsahovou stránku schůzek parlamentních skupin a delegace parlamentních skupin při cestách do zahraničí, stejně jako návštěvu zahraničních parlamentních skupin v Bundestagu. Tyto návštěvy slouží k posílení meziparlamentních vztahů (*Wissenschaftliche Dienste des Deutschen Bundestages* 2006: 13). V případě parlamentních skupin bývá pro zprostředkování komunikace zpravidla využíváno služeb tlumočnicků Bundestagu.

---

³⁴ *Internationale parlamentarische Versammlungen* 2018 www.bundestag.de [cit. 2018-16-11]

Referát WI 4 (*Internationale Austauschprogramme*, česky mezinárodní výměnné programy) se věnuje zajišťování chodu mezinárodních programů PPP (*Parlamentarisches Patenschafts Programm*, česky parlamentní sponzorský program) a IPS (*Internationales Parlaments-Stipendium*, česky mezinárodní parlamentní stipendium).³⁵ Program PPP je zaměřen na mladé Němce, kterým stát nabízí roční studijní či pracovní pobyt v USA. Každý poslanec má možnost vybrat jednoho mladého zájemce ze svého volebního okrsku, který splňuje podmínky programu. Tento program probíhá ve spolupráci s Kongresem USA, který na výměnu posílá mladé Američany do Německa.³⁶ Stipendium IPS je zaměřeno na mladé kandidáty ze střední, východní a jižní Evropy, Francie, Izraele, Severní Ameriky a arabských států s ukončeným vysokoškolským vzděláním (alespoň bakalářský diplom). Toto stipendium jim v rámci pětiměsíčního programu nabízí možnost poznat parlamentní systém Německa a vyzkoušet si prostřednictvím stáže práci v poslanecké kanceláři.³⁷ Hlavní ideou obou programů je posílit a upevnit mezinárodní vztahy Německa.

Jazyková politika

Německo zaujímá velmi důležité postavení na světové politické scéně, což se odráží také v jazykové politice německého parlamentu. Může si toho všimnout i vnější pozorovatel, který zavítá na oficiální webové stránky parlamentu, které nabízí hned několik jazykových možností. Vedle očekávané němčiny a angličtiny si lze webové stránky pročíst také ve francouzštině a arabštině. Tyto překlady jsou v kompetenci překladatelského oddělení Bundestagu.³⁸ Kromě těchto čtyř jazyků je ale možné si rozkliknout i takzvanou „Leichte Sprache“,³⁹ v tomto případě se stránka zobrazí ve zjednodušené němčině. Tento projekt cílí nejenom na děti a mentálně hendikepované, ale také na nové obyvatele Německa, cizince či turisty, kteří se německy teprve učí a chtěli by se o parlamentním systému této země dozvědět více.⁴⁰

Důležitou roli zastávají tzv. parlamentní skupiny (*Parlamentariengruppen*), v českém prostředí bývají nazývány meziparlamentními skupinami. Jedná se o skupiny poslanců,

---

³⁵ Autorka diplomové práce se tohoto programu v roce 2018 zúčastnila.

³⁶ PPP www.bundestag.de [cit. 2018-14-12]

³⁷ IPS www.bundestag.de [cit. 2018-14-12]

³⁸ Pro srovnání dodejme, že oficiální webové stránky českého parlamentu nabízejí pouze možnost češtiny a angličtiny.

³⁹ Více k tématu: https://de.wikipedia.org/wiki/Leichte_Sprache [cit. 2019-21-01]

⁴⁰ *Leichte Sprache* www.bundestag.de [cit. 2019-21-01]

které pojí politický zájem o určitou zemi či skupinu zemí. Seznamy těchto parlamentních skupin a jejich členů je vždy možné nalézt na stránkách parlamentu dané země. Parlamentní skupiny jsou s určitou zemí v úzkém kontaktu a navazují s ní meziparlamentní vztahy. K navazování vztahů patří také návštěvy dané země a jejího parlamentu, které se konají za účasti tlumočnicků Bundestagu. Tlumočníci Bundestagu jsou k dispozici nejenom vyjíždějícím německým delegacím, s nimiž je tlumočnick po celou dobu jejich zahraničního pobytu, ale také zahraničním delegacím přijíždějícím do Německa.

Tlumočníci

Oddělení tlumočnických služeb Bundestagu aktuálně čítá šest tlumočnicků, kteří pokrývají angličtinu, francouzštinu a arabštinu.⁴¹ Tlumočníci v Bundestagu mají jeden pracovní jazyk B, respektive dva pracovní jazyky B (např. jeden tlumočnick má tuto kombinaci: němčina jako jazyk A a francouzština a angličtina jako jazyky B), (Gemmel 2018). Pozice tlumočnicka s arabštinou vznikla relativně nedávno v souvislosti s událostmi arabského jara, které výrazně zvedly poptávku po tlumočení s arabštinou. Přestože jsou jinak profese tlumočnicků a překladatelů v Bundestagu striktně oddělovány, tlumočnick s arabštinou je z důvodu nižší četnosti tlumočnické poptávky (v porovnání třeba s angličtinou) zároveň překladatelem a stará se například také o webové stránky Bundestagu v arabštině (Grees 2018). Kromě výše uvedených jazyků má oddělení tlumočnických služeb v Bundestagu povinnost zajistit také tlumočnicka znakového jazyka, aby byl také neslyšícím umožněn přístup k Bundestagu (Gemmel 2018).

V Bundestagu nejsou všichni tlumočníci němečtí rodilí mluvčí, v případě angličtiny a arabštiny jde o rodilé mluvčí právě těchto jazyků. To do určité míry ovlivňuje střídání v kabině při simultánním tlumočení. Většina tlumočení v Bundestagu není příliš dlouhá, proto pokud v kabině pracuje anglická rodilá mluvčí s německým rodilým mluvčím, střídají se podle jazykového směru tlumočení. Při delších konferencích, které se ale v případě Bundestagu příliš často nekonají, se tlumočníci střídají po určitých časových úsecích, přibližně po třiceti minutách (Wood 2018).

---

⁴¹ Tlumočnické oddělení Bundestagu má také povinnost nabízet tlumočnické služby do/ze znakového jazyka. Stálého tlumočnicka pro tuto disciplínu ale nemá.

Tlumočnická poptávka

Oddělení tlumočnických služeb Bundestagu je zodpovědné za poskytování tlumočení v rámci parlamentu, nejčastějšími druhy tlumočení proto bývají: zasedání výborů, slyšení, bilaterální rozhovory, recepce, návštěvy vysoce postavených zahraničních hostů, návštěvy delegací a také doprovázení delegací z Bundestagu na zahraničních cestách (Gemmel 2018). Tlumočníci se také účastní zahraničních konferencí, na nichž se podílejí němečtí poslanci, a parlamentních zasedání NATO nebo konference předsedů parlamentů EU (Wood 2018).

O tlumočnické služby tlumočnického oddělení Bundestagu mohou zažádat předseda Bundestagu, prezidium, rada starších, výbory, anketní komise, vyšetřovací výbory, parlamentní supiny, zplnomocněnci ozbrojených sil, poslanci a správní oddělení. Tlumočení není ale poskytováno pouze zaměstnancům Bundestagu, nýbrž také přijíždějícím delegacím, což nebývá pro tlumočnická oddělení zvykem (Gemmel 2018).

Tlumočnické služby se žádají přes formulář *Dolmetschanforderung* (česky žádost o tlumočení), který je umístěn na intranetu Bundestagu. V tomto dokumentu je uvedeno, že by žádost měla být odeslána nejméně čtrnáct dní před požadovaným tlumočením, Gemmel (2018) ale dodává, že se takto děje spíše v ojedinělých případech a někdy se o tlumočení dozvedí až v den konání dané události.

Toto tlumočnické oddělení je poměrně malé a musí zajišťovat tlumočení na velkém množství událostí, z tohoto důvodu bývají najímáni externí tlumočníci a na logistice při organizaci a rozdělování termínů se podílejí i sami interní tlumočníci (Wood 2018).

Příprava

Dle formuláře pro žádost o tlumočení by měli tlumočníci obdržet dostatečné množství informací, aby se mohli na danou událost dobře připravit. V tomto formuláři se musí povinně uvést následující údaje:

- žadatel (organizační jednotka),
- popis události (téma, druh události atp.),
- kontaktní osoba pro organizační dotazy,
- kontaktní osoba pro dotazy k obsahu,
- začátek a konec události,

- místo konání,
- jazyky,
- druh tlumočení,
- požadavek na záznam tlumočení (žádný / pro interní účely pro mediatéku / pro parlamentní televizi).

Dále se ve formuláři nalézá seznam dokumentů, které je možno přiložit, zejména ty tlumočnickům při přípravě nejvíce pomohou:

- osnova programu,
- seznam účastníků,
- zvací dopis,
- přípravné materiály (kontext, fakta, referenční dokumenty, projevy atp.).

Tlumočnické oddělení se snaží žadatele o tlumočení upozorňovat na to, že čím více materiálů tlumočnickům poskytnout tím kvalitnější tlumočení bude, častokrát se ale musí doptávat i na samotné téma. Někdy jim jsou naopak poskytnuty obsáhlé materiály (Gemmel 2018). Podle Greese (2018) je ale situace s tlumočnickými podklady lepší než na volném trhu. Je to dáno i faktem, že s přibývajícím zkušeností dochází k opakovaným setkáním. Tlumočnický díky tomu ví, kdo a s kým co probírá, jaká témata, zná kontext, a může se tedy na tlumočení dobře připravit.

Důležitou součástí přípravy představuje také práce s terminologií. Na intranetu Bundestagu jsou pro poslance k dispozici soubory s terminologií, kterou využijí při své práci, jedná se ale pouze o zlomek veškeré terminologie tlumočnického oddělení. Spíše než databanku v pravém slova smyslu má tlumočnické oddělení Bundestagu své interní terminologické soubory, vypracované ve wordu. Tyto glosáře ve formě tabulek si vypracovávají tlumočníci sami a navzájem je sdílejí (Gemmel 2018). Kromě interních materiálů existuje ještě takzvaná *IVBB: Informationsverbund des Bundesbehörden* (česky informační svaz spolkových úřadů), do něhož pravidelně vkládají všechna ministerstva a Bundestag své terminologické materiály.

Pracovní nasazení

Tlumočníci v Bundestagu mají stejně jako ostatní zaměstnanci a úředníci spolkové správy v zásadě pevnou pracovní dobu, která se ale může měnit v závislosti na daných

událostech, při nichž musejí být tlumočníci přítomni. V Bundestagu ale na rozdíl od AA nenastávají krizové situace, které vyžadují okamžitá řešení, nestává se proto, že by tlumočníci byli povoláni například v noci (Gemmel 2018).

Četnost a druhy tlumočnických nasazení jsou ovlivňovány především rozvrhem Bundestagu a aktuální politickou situací. Během zasedacích týdnů se tlumočí především zasedání parlamentu, v průběhu týdnů, kdy Bundetag nezasedá, se tlumočí pro delegace a na služebních cestách (Gemmel 2018). V přechodných obdobích, jako je období po volbách, se tlumočí méně, protože se teprve ustavuje nový parlament a parlamentní skupiny. Počet tlumočení se ale odvíjí nejenom od vnitřní politické situace, ale také od té vnější. Například v době arabského jara projevily takřka všechny výbory zájem o cestu do Egypta nebo Tuniska, poptávka po tlumočnickovi s arabštinou prudce stoupla, a jelikož by tlumočníci na volné noze byli pro Bundestag příliš drazí, proto byla v dubnu 2012 vytvořena pozice arabského tlumočníka (Grees 2018).

Výběrové řízení

Pro výběrové řízení a pozici tlumočníka Bundestagu musí uchazeč nejprve splňovat základní podmínku ukončeného magisterského studia v konferenčním tlumočení. Oddělení tlumočnických služeb nabízí pouze jazyky, u nichž lze v Německu konferenční tlumočení studovat, z tohoto důvodu u výběrového řízení neuznává diplomy z filologických oborů. Kromě studia dokládají zájemci o pozici tlumočníka také dosavadní praxi se simultánním i konsekutivním konferenčním tlumočením v politické oblasti. Nejúspěšnější uchazeči jsou poté pozváni k pohovoru, kde jsou testovány jejich schopnosti v simultánním i konsekutivním tlumočení oběma jazykovými směry (Gemmel 2018).

Externisté žádnou zkoušku neskládají, ale v případě jazyků, kterými tlumočnické oddělení Bundestagu disponuje, tlumočí externisté nejprve v přítomnosti interního tlumočníka. V takovémto případě se nejedná o příliš důležitá politická jednání, většinou jde například o zasedání skupin, u nichž by případné nezdařené tlumočení nezpůsobilo tolik škody (Graef 2018). Na základě jeho výkonu ho následně interní tlumočníci zhodnotí a případně ho doporučí pro další spolupráci. Co se týká jazyků, pro něž tlumočnické oddělení Bundestagu možnost takovéto expertízy nemá, se musí oddělení spolehnout na reference (Gemmel 2018).

Tlumočnické oddělení Bundestagu se ale o kvalitu tlumočnických služeb stará kontinuálně. V zájmu dobrého přehledu o tom, který z externistů pracuje kvalitně, má oddělení vytvořený hodnoticí formulář. Pokud externí tlumočnický tým tlumočí společně s některým z interních tlumočnicků, vyplňují formulář oni. V případě, že je externí tlumočnický tým nasazen sám, zasílá formulář pořadatel události. Pro vedoucího tlumočnického oddělení má značný význam i hodnocení poslanců ze strany tlumočnicků, z tohoto důvodu tlumočníci po každém tlumočení hodnotí průběh dané události (Gemmel 2018).⁴²

Tlumočnické vybavení

Většina zasedacích sálů v Bundestagu má k dispozici mobilní tlumočnické kabiny, několik sálů v prostorách Bundestagu je ale vybaveno stálými zabudovanými kabinami. Těmito sály jsou: plenární sál (budova Říšského sněmu), sál pro slyšení s odborníky (budova Marie-Elisabeth-Lüders-Haus) a Evropský sál (budova Paul-Löbe-Haus). Poslední zmíněný sál nám poslouží jako ukázka tlumočnického vybavení v Bundestagu (**Obrázky 1–5**).⁴³

Obrázek 1: Evropský sál, pohled na sál a kabiny

---

⁴² Tlumočnické oddělení Bundestagu nepokrývá veškerá tlumočení v Bundestagu; některé zahraniční delegace si najímají své tlumočnické týmy. V takovém případě za kvalitu tlumočení tlumočnické oddělení Bundestagu nezodpovídá.

⁴³ Všechny fotografie uvedené v této diplomové práci fotografovala autorka práce.

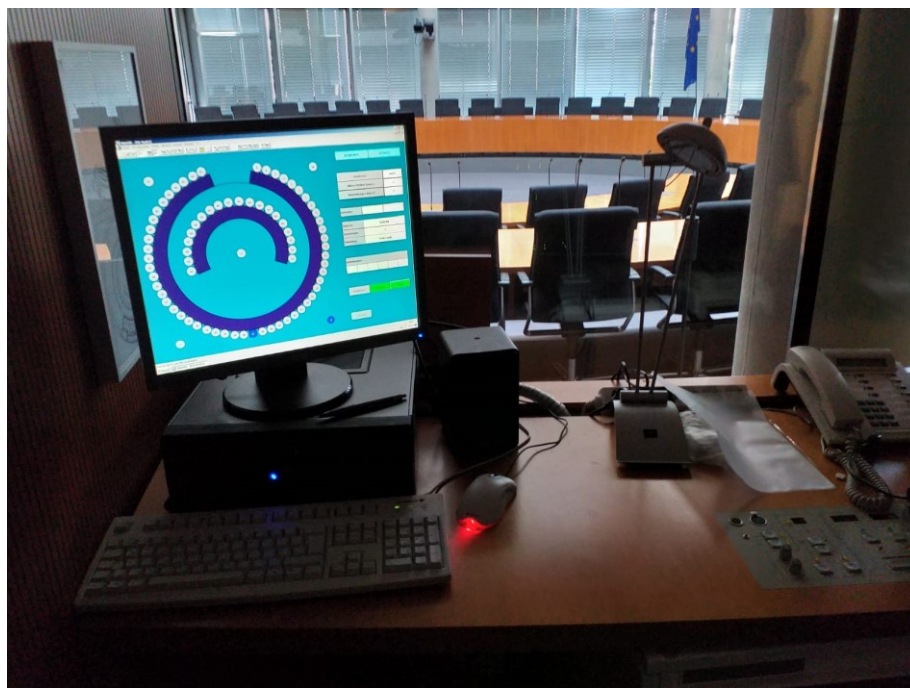

Obrázek 2: Evropský sál, výhled z tlumočnické kabiny

Obrázek 3: Evropský sál, tlumočnické vybavení značky Siemens v kabině

Obrázek 4: Evropský sál, zázemí pro zvukaře

Obrázek 5: Evropský sál, příslušenství pro posluchače

5.1.2 Problémové situace

Práce tlumočnicků v Bundestagu je velmi pestrá a zajímavá, ale také velmi náročná. Mohlo by se zdát, že největší břemeno v činnosti tlumočnicků představuje zodpovědnost, která se k jejich profesi váže. I malá chyba na straně tlumočnicka může mít velmi vážné následky (Grees 2018). V této kapitole se proto podíváme na různé problémové situace, s nimiž se tlumočníci v Bundestagu setkávají.

Nezájem komunikovat

V kapitole o roli tlumočnicka jsme se zmiňovali o nezájmu účastníků komunikační situace komunikovat, tento nezájem způsobují dvě strany. Tou první je řečník, který neumí posluchače zaujmout či svůj projev předčítá. Zejména v Evropském parlamentu je téměř vše předčítáno, s tímto jevem se ale můžeme setkat i v Bundestagu. K takové situaci dochází sice spíše sporadicky, pokud taková ale nastane, nemají tlumočníci možnost řečníka upozornit na to, že mluví příliš rychle (Wood 2018).

Častěji ale nastává situace, kdy panuje nezájem na straně druhé, tedy když posluchači nemají zájem řečníka poslouchat. V případě přijíždějících delegací se tento postoj objevuje poměrně často. V rámci svého programu se přijíždějící delegace na půl hodiny účastní plenárního zasedání, aby se její členové mohli seznámit s tamní atmosférou. Už tedy samotná idea těchto návštěv pléna směřuje ke zběžnému poznání jeho vnější podoby, důraz není kladen na jeho obsah (Gemmell 2018). Cílem tedy není komunikovat. Tlumočníci přesto delegacím plenární zasedání (simultánně) tlumočí, přičemž vědí, že jejich posluchači většinou nemají o tlumočené projevy zájem. Témata jsou velmi specifická, což nejen nepřitahuje pozornost posluchačů, ale zároveň z nich vyplývají potíže při tlumočení. Debaty v německém plénu jsou navíc velmi živelné a často obohacené o ironii nebo vtipy ohledně aktuálního politického dění, což práci tlumočnicků ještě více znesnadňuje (Grees 2018).

Angličtina jako lingua franca

Přestože zaměstnanci Bundestagu nemají povinnost ovládat angličtinu, počet tamních zaměstnanců, kteří ji ovládají, se stále zvyšuje. Zároveň ale vzrůstá i počet požadavků na anglické tlumočení, protože přibývá také schůzí v angličtině (Gemmell 2018). Vysokou poptávku vyvolává také fakt, že tlumočení je většinou objednáváno určitou jednotkou,

která dopředu neví, kdo všechno se jednání zúčastní. Například při jednáních parlamentních skupin se seznam potvrzených účastníků ví nejdříve dva dny předem. Také se může stát, že se některý z poslanců rozhodne přijít až na poslední chvíli. Z tohoto důvodu bývá pro jistotu objedнан tlumočník (Graef 2018). To ale může mít následující důsledky.

Při bilaterálních rozhovorech není někdy nutná přítomnost tlumočníka, přestože byl objedнан. Řečníci se tedy spolu bez pomoci tlumočníka anglicky baví a tlumočník musí pouze klidně sedět, nic neříkat a čekat (Wood 2018).

Během jednoho našeho pozorování nastala situace, kdy do Bundestagu přijela delegace z Velké Británie a členové určitého výboru měli možnost jí klást otázky k předem stanovenému tématu. Debata byla tlumočena konsektivně a byl jí také přítomen moderátor, který ji mimo jiné zahajoval, ukončoval a přiděloval slovo. Na začátku diskuse také rozhodl, že se bude tlumočit pouze směrem do angličtiny, aby se ušetřil čas a zbylo více prostoru pro dotazy. Někteří z německých poslanců ovládali angličtinu natolik dobře, že nevyužili ani možnost tlumočníka a otázky pokládali přímo v angličtině. Jiní, spíše starší ročníky, ale měli evidentně potíže debatě rozumět a nedlouho po jejím začátku debaty sál opustili. Můžeme se proto důvodně domnívat, že se tak stalo kvůli nedostatečné znalosti jazyka. Cíl komunikace tudíž nebyl naplněn. Když jsme se po skončení debaty na tento jev tlumočníka zeptali, řekl, že se to občas stává, ale že takové rozhodnutí závisí pouze na organizátorech.

Všeobecná znalost angličtiny proto někdy komunikaci může zjednodušit, ale jindy tlumočnický dostává i do značně nepříjemných situací.

5.1.3 Role tlumočníka

Tlumočníci v Bundestagu na sebe berou role *non-persona* a *mediátor*. V roli *non-persona* jsou během interakce fyzicky přítomni, ale nepřebírají roli mluvčího ani publika, a v roli mediátora na sebe naopak zastávají velmi aktivní roli. V této kapitole se podíváme na oba tyto případy.

Role non-persona

S touto rolí se můžeme v Bundestagu setkat při simultánně tlumočených konferencích, při bilaterálních rozhovorech vysoce postavených státníků či při jednání německé strany

s jejím zahraničním protějškem. Takováto jednání nemusí mít vždy čistě vyjednávací charakter, mohou probíhat jako informativní diskuse, kdy delegace odborníků z jiné země přijede do Německa, aby se německá strana mohla během diskuse lépe informovat o daném tématu. Takováto diskuse má svého moderátora, který sedí uprostřed mezi oběma stranami, zahajuje diskusi, přiděluje řečníkům slovo a diskusi také ukončuje. Tlumočnick sedí vedle něj a plní již výše zmíněnou „technickou“ roli.

Při jednání německé strany s jejím zahraničním protějškem je zvykem, že mu bývá přítomen protokol a celé jednání nabývá velmi formálního charakteru. Sedí se u velkého stolu a je přesně dáno, v jakou chvíli má každá z přítomných stran mluvit. Roli non-persona může ale tlumočnick plnit i v méně formálních situacích. Pokud se například předseda výboru setká s velvyslancem, kterého již dobře zná, může jednání proběhnout u kávy u něj v kanceláři, přičemž se odehrává spíše přátelský rozhovor (Wood 2018).

Přestože může označení non-persona působit dojmem, že tlumočnicki nejsou řečníky bráni příliš v potaz, opak je pravdou. Častokrát bývají na začátku jednání představeni a na jeho konci jim bývá poděkováno. Najdou se ale také poslanci, kteří si jejich „neviditelnou“ roli vykládají doslovněji, což se projevuje především při pracovních cestách. Program pracovních cest bývá zaplněn jednáními a mezi nimi se většinou konají pracovní snídane, obědy a večeře. Tlumočnick se proto musí stihnout najíst během těchto pracovních stolování, přestože i při nich musí tlumočit. Grees (2018) vzpomíná, že na jedné z cest vyjádřila jedna poslankyně levicové strany Die Linke své znepokojení nad skutečností, že tlumočnick jí. Naproti tomu ale někteří poslanci berou na tlumočnicka ohled a vedou při jídle na chvíli small talk v angličtině, aby se tlumočnick mohl také najíst.

Role mediátor

Tlumočnicka v roli mediátor nalezne v Bundestagu například při doprovodném tlumočení pro mezinárodní návštěvy z jiných parlamentů, kdy se zástupci jiné země přijedou do Berlína na několik dní seznámit s chodem tamních institucí. Součástí takovéto návštěvy jsou komentované prohlídky mnoha sněmovních oddělení, od běžné prohlídky prostor Bundestagu až po seznámení se s činností mediálního oddělení. Tyto skupiny občas berou tlumočnicka jako svou kontaktní osobu. Dochází proto k situacím, kdy skupina komunikuje pouze s tlumočnickem, přičemž tlumočnicki v Bundestagu na takovouto situaci reagují dvěma způsoby. Buď dotazy od skupiny přetlumočí pověřené

osobě z Bundestagu, i když se skupina ptá přímo jeho, nebo odpovídá na otázky sám. Přestože tlumočnická etika takovýto způsob tlumočení odmítá, musíme na tomto místě podotknout, že při tlumočení pro delegace správního oddělení panuje na parlamentní poměry velmi uvolněná atmosféra a pro tlumočníky je tento druh tlumočení spíše rutinní záležitostí, prohlídek se účastní často, a na mnoho otázek proto již znají odpověď. Obvykle také znají pověřenou osobu, která prohlídky provádí.

5.2 Auswärtiges Amt

Auswärtiges Amt (česky Ministerstvo zahraničních věcí, zkráceně AA) spadá pod spolkovou vládu a představuje jednu z institucí výkonné moci. AA sídlí v současném i bývalém hlavním městě SRN, tj. v Berlíně a v Bonnu, zároveň je jeho zastoupení formou ambasad možno nalézt na více než 230 místech po celém světě.⁴⁴ AA zodpovídá za zahraniční politiku spolkové vlády, stará se tedy o zastoupení Německa v OSN, EU a Radě Evropy, ale také se zabývá oblastí lidských práv, humanitární pomoci a otázkami bezpečnostní a obranné politiky.⁴⁵

Auswärtiges Amt je jediné německé ministerstvo, které ve svém názvu nemá začleněn pojem *ministerium*, v doslovném překladu bychom mohli AA označit jako *zahraniční úřad*. Tato anomálie je dána historicky. Termín *Auswärtiges Amt* pochází z období Otty von Bismarcka, tedy z doby Severoněmeckého spolku a posléze Německé říše. V tomto období se dělil na dvě hlavní oddělení: oddělení politické a oddělení pro oblast obchodu a právní a konzulární záležitosti.⁴⁶

Zatímco při vzniku úřadu stál v jeho čele kancléř, v současné době stojí v čele AA spolkový ministr, kterým je pro 19. volební období Heiko Maas, a úřad se dělí na jedenáct stěžejních oddělení⁴⁷, která pro větší přehlednost uvádíme v následující tabulce (**Tabulka 1**):

Oddělení	Název německy	Název česky
Oddělení 1	Zentralabteilung ⁴⁸	Centrální oddělení

⁴⁴ *Aufgaben des Auswärtigen Dienstes* 2018 www.auswaertiges-amt.de [cit. 2018-12-12]

⁴⁵ *Auswärtiges Amt* 2015 www.nachhaltigkeit.info [cit. 2018-12-12]

⁴⁶ *Die Geschichte des Auswärtigen Amts* www.auswaertiges-amt.de [cit. 2018-13-12]

⁴⁷ *Organisationsplan* 2018 www.auswaertiges-amt.de [cit. 2018-13-12]

⁴⁸ Pod toto oddělení spadá Sprachendienst.

Oddělení 2	Politische Abteilung	Politické oddělení
Oddělení E	Europaabteilung	Evropské oddělení
Oddělení AP	Abteilung für Asien und Pazifik	Oddělení pro Asii a Pacifik
Oddělení 3	Politische Abteilung	Politické oddělení
Oddělení S	Abteilung für Krisenprävention, Stabilisierung, Konfliktnachsorge und Humanitäre Hilfe	Oddělení pro prevenci krizových situací, stabilizaci, rehabilitaci po konfliktu a humanitární pomoc
Oddělení OR	Abteilung für internationale Ordnung, Vereinte Nationen und Rüstungskontrolle	Oddělení pro mezinárodní řád, Spojené národy a kontrolu ozbrojení
Oddělení 4	Abteilung für Wirtschaft und nachhaltige Entwicklung	Oddělení pro hospodářství a udržitelný rozvoj
Oddělení 5	Rechtsabteilung	Právní oddělení
Oddělení 6	Abteilung für Kultur und Kommunikation	Oddělení pro kulturu a komunikaci
Oddělení 7	Protokoll	Protokol

Tabulka 1: Seznam oddělení úřadu AA

Rozdíl mezi politickými odděleními 2 a 3 spočívá v jejich geografickém zaměření, oddělení 2 se zaměřuje na Evropu, zatímco oddělení 3 na zbylou část světa. Pod centrální

oddělení spadá *Sprachendienst* (česky oddělení jazykových služeb), značí se číslem 105 a dělí se na pět pododdělení⁴⁹ (**Tabulka 2**):

Sprachendienst	Dolmetschdienst (česky Oddělení tlumočnických služeb)
	Übersetzungsdienst (česky Oddělení překladatelských služeb)
	Übersetzungsdienst für völkerrechtliche Verträge (česky Oddělení překladatelských služeb pro překlad mezinárodních smluv)
	IT, Terminologie- und Dokumentationsdienst (česky IT, terminologické a dokumentační služby)
	Sprachzentrum (česky Jazykové centrum)

Tabulka 2: Struktura oddělení jazykových služeb AA

V této kapitole se zaměříme na oddělení tlumočnických služeb AA. Nejprve popíšeme historii oddělení tlumočnických služeb AA, vnitřní organizaci oddělení, roli tlumočnicka a tlumočnické zásady, které se k němu váží. Neopomeneme ani problematické situace, jimž bývají tlumočníci vystaveni, a kapitolu uzavřeme příkladem konference, kterou mělo tlumočnické oddělení AA organizačně na starost – summit skupiny G20 v Hamburku.

5.2.1 Historie

Oddělení jazykových služeb AA bylo, jak uvádí Roland (1999: 142), založeno v roce 1908 a na uchazeče už v té době kladlo následující požadavky: univerzitní diplom, umět ovládat alespoň angličtinu a francouzštinu, znalost práva, zkušenosti s podnikáním a psaní na stroji. Podle interních materiálů, z nichž čerpal Roland Schmieger (2018), bylo oddělení založeno v roce 1921 za doby Výmarské republiky. Oddělení tehdy vedl Paul Gautier, jenž pocházel ze Sárska a předtím působil jako německo-francouzský tlumočnick pohraniční komise. Právě francouzština se v té době stala nejčastěji byla tlumočeným jazykem, což bylo dáno především politickou situací. V období po podepsání mírové smlouvy ve Versailles se stále řešila otázka Sárska a demilitarizace Porýní, francouzština proto zaujímala proto stěžejní postavení. Oddělení nejprve sídlilo v Úřadě kancléře a posléze bylo přesunuto do AA, v němž bylo integrováno až do konce druhé světové války, po níž bylo zcela rozpuštěno. Právě za doby druhé světové války působili v AA

⁴⁹ *Organisationsplan* 2018 www.auswaertiges-amt.de [cit. 2018-13-12]

tlumočníci, kteří se zapsali do historie. Jsou jimi Paul Schmidt a Hans Jacob. Tyto tlumočnické nespojuje pouze působení v AA, ale také období, během něhož zde pracovali. Oba do AA přišli ve dvacátých letech za Výmarské republiky a oba se posléze „protlumočili“ až k Hitlerovi.

Paul Schmidt, jemuž také bývá přezdíváno „Hitlerův tlumočník“, se narodil v roce 1899 v Berlíně do středostavovské rodiny. Po konci první světové války vystudoval moderní jazyky se zaměřením na angličtinu a francouzštinu na univerzitě v Berlíně. V roce 1921 se přihlásil na tlumočnický kurz AA a následně se stal interním tlumočnickem AA, jenž mezi lety 1923 až 1933 tlumočil šesti různým kancléřům Výmarské republiky. Svou první velkou tlumočnickou příležitost dostal v roce 1923 v Haagu, kdy se dosavadní tlumočník nechal unést svými názory, a byl proto nahrazen Schmidtem (Vermeiren 2016: 181-182). Když Hitler převzal moc, začal tlumočit nejenom pro něj, ale také pro další vysoce postavené představitele nacistického režimu, jako například pro Hermanna Göringa (Roland 1999: 169). Během druhé světové války se stal vedoucím oddělení jazykových služeb a byl také několikrát povýšen. Přestože Schmidt nebyl na seznamu válečných zločinců, byl v květnu roku 1945 jakožto úředník AA zajat americkou armádou (Vermeiren 2016: 182). Schmidt se nakonec v roli svědka účastnil Norimberského procesu. Při své výpovědi údajně dbal na to, aby mluvil v krátkých a srozumitelných větách a ulehčil tím tlumočnickům práci. Po své výpovědi, než ho opět odvedli do vazby, si s tlumočnickými při šálku čaje povídal o překládání a tlumočení a ujistil je, že svou práci dělají znamenitě (ibid 2017: 243). V lednu roku 1947 se do soudní místnosti Norimberského procesu vrátil, tentokrát v úloze soudního tlumočníka. Schmidt byl v květnu téhož roku ale opět zatčen a musel žít v domácím vězení (ibid 2017: 244). V roce 1950 byl zproštěn viny a o dva roky později se stal rektorem Jazykového a tlumočnického institutu SDI v Mnichově,⁵⁰ kde působil až do roku 1967.⁵¹

Hans Jacob se narodil v roce 1896 v Berlíně. Pocházel z židovské rodiny, která dětem najímala frankofonní chůvu, děti navíc také chodily do frankofonních škol, díky tomu se

---

⁵⁰ Více k tématu: Institut SDI v Mnichově <https://www.sdi-muenchen.de/home/profil/kurzchronik/> [cit. 2018-15-06]

Soukromý jazykový Institut SDI v Mnichově byl založen v roce 1951 devíti mladými překladateli a tlumočníky. Výuka tehdy padesáti studentů začala 1. března 1952 a studium probíhalo v jazykových kombinacích němčina, angličtina, francouzština a španělština. V září 1952 se stal rektorem Paul Schmidt a institutu se začalo přezdívat „Schmidtova škola“. Za jeho vedení se stala renomovanou neuniverzitní institucí v oblasti překladu a konferenčního tlumočení.

⁵¹ *Direktorengalerie. Dr. Paul Otto Schmidt* 2016 www.sdi-muenchen.de [cit. 2018-15-12]

staly bilingvními. Jacoba francouzština pohltila natolik, že se romanistice věnoval i na vysoké škole, a přestože studium nedokončil, živil se jako překladatel a spisovatel. V roce 1926 se při večeři PEN klubu shodou náhod ocitl v roli německo-francouzského tlumočníka, tím byla jeho tlumočnická dráha započata. Krátce nato se seznámil s Fritzem Nordenem, který pracoval jako tlumočník pro AA, ten mu nabídl u stejného úřadu práci tlumočníka (Montag 2017: 61-62). Mezi lety 1926 až 1933 byl přítomen nejenom na mnohých jednáních mezinárodních organizací, jako například Mezinárodní obchodní komory, ale především na všech důležitých mezinárodních konferencích, jichž se Výmarská republika účastnila, tedy i na Ženevské odzbrojovací konferenci (Roland 1999: 161-162). Právě tehdy byl poprvé konfrontován s Hitlerovou nenávistí vůči Židům (Montag 2017: 63). Jacob se s Hitlerem nikdy osobně nesetkal, tlumočil ho pouze simultánně, konsektivní tlumočení, kdy se tlumočník musel bezprostředně setkat s řečníkem, obstarával Paul Schmidt (ibid 2017: 69). Právě ten mu také v předvečer bojkotu, který se konal 1. dubna 1933 a byl první veřejnou akcí NSDAP namířenou proti Židům, volal, aby ho varoval. Ještě tu noc Jacob se ženou zemi opustil, nakonec se usadili v Paříži (ibid 2017: 63). V roce 1934 se u něj doma neočekávaně objevil Paul Schmidt s nabídkou, zda se nechce k AA vrátit, Jacob ale odmítl (ibid 2017: 63). Jacob se v Paříži věnoval redakci německy psaných novin „Pariser Tageblatt“, jež kritizovaly nacistický režim. Nadále překládal a tlumočil, po druhé světové válce se stal tlumočníkem pro UNESCO a také prvním předsedou tlumočnické asociace AIIC (Roland 1999: 162).

V roce 1948 bylo v AA založeno nové oddělení jazykových služeb. V té době byla nejvíce tlumočeným jazykem angličtina, protože dva vítězové války byli anglofonní, francouzština tehdy ustoupila lehce do pozadí. Vyjednávání s vítězi války bylo úkolem kancléře Adenauera, proto bylo oddělení nejprve umístěno v Úřadu kancléře, až později, po založení SRN, bylo opět inkorporováno do AA.

Pracovními jazyky tedy byly angličtina a francouzština, o něco později se přidaly také španělština s italštinou a na začátku sedmdesátých let se s takzvanou *Ostpolitik*⁵² Willyho

---

⁵² Více k tématu: *Ostpolitik* 2017 <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ostpolitik> [cit. 2018-15-06]

„*Ostpolitik* je termín označující normalizaci vztahů mezi Spolkovou republikou Německo (SRN, nebo také ‚západní Německo‘) a východoevropskými státy, především Německou demokratickou republikou (NDR, nebo také ‚východní Německo‘). *Ostpolitik* se snažila opustit přístup prosazovaný Křesťanskodemokratickou unií (CDU), která byla západoněmeckou vládní stranou v letech 1949 až 1969. Křesťanští demokraté pod vedením Konrada Adenauera a jeho nástupců se pokoušeli bojovat s komunistickým režimem východního Německa, zatímco Brandtovi sociální demokraté měli za cíl dosažení určitého stupně spolupráce s východním Německem.“ [cit. 2018-15-06]

Brandta muselo jazykové portfolio rozšířit rovněž na východní jazyky. Najít vystudované tlumočníky s ruštinou nepředstavovalo zásadní překážku, těžší bylo najít vystudované tlumočníky s češtinou, polštinou a maďarštinou. Tlumočnické oddělení se proto snažilo překlenout tuto situaci jazykovým vzděláváním tlumočnicků s jinou jazykovou kombinací. Tlumočníci s kombinací němčina-ruština a němčina-angličtina bylo například nabídnuto místo tlumočnice v AA, pokud se naučí polsky. Po dobu studia polštiny již byla zaměstnána a také dostávala plat. Obdobně byli osloveni další tlumočníci, aby se naučili česky a maďarsky. Potíže tohoto přístupu spočívaly ve faktu, že tlumočníci neměli k danému jazyku, dané zemi a kultuře vztah, proto se tlumočnické oddělení rozhodlo vyzkoušet opačný přístup, tedy poskytl lidem, kteří již daný jazyk ovládali, tlumočnické vzdělání. Tento způsob se ukázal jako efektivnější (Schmieger 2018).

5.2.2 Organizace

Každá zákonodárná nebo výkonná instituce v Německu má své oddělení jazykových služeb, ta spolu sice spolupracují, ale svými službami musí primárně pokrýt potřeby instituce, pod níž spadají. Jedinou výjimku tvoří oddělení jazykových služeb v AA, které zajišťuje tlumočnické a překladatelské služby nejenom AA, ale také Úřadu kancléře a spolkového prezidenta (Schmieger 2018). Tato anomálie vznikla historicky, neboť oddělení jazykových služeb několikrát ve své historii spadalo právě pod Úřad kancléře.

Tlumočí se zde především rozhovory a jednání, konference, telefonní rozhovory a zahraniční cesty. Jelikož do působnosti tlumočnického oddělení AA spadá také Úřad kancléře a prezidenta, doprovázejí tlumočníci kancléřku či prezidenta na státních aktech, například v situacích úmrtí hlavy státu jiné země nebo při královské svatbě. Tlumočníci ale státníky doprovázejí také na velké sportovní události (ibid 2018).

V této kapitole se blíže zaměříme na vnitřní organizaci oddělení tlumočnických služeb AA, představíme tlumočníky, kterými AA disponuje, nastíníme práci tlumočnicků pracovní dobou počínaje, přípravou konče. Také ukážeme, jak je organizována poptávka tlumočnických služeb v AA, a popíšeme výběrové řízení tlumočnicků a jejich vzdělávání v AA.

Tlumočníci

Většina tlumočnicků v AA působí zároveň jako překladatelé, především z důvodu efektivnějšího rozložení pracovní vytíženosti u jazyků, které nejsou častěji tlumočeny. Překlady navíc slouží jako dobrý zdroj terminologie a informací, což dále pomáhá při tlumočení. Výjimku tvoří tlumočníci, kteří mají ve své jazykové kombinaci angličtinu nebo francouzštinu. V AA najdeme dohromady čtyři tlumočnický s angličtinou a jednoho a „půl“ s francouzštinou. Přestože by tlumočníci AA měli mít jazykovou kombinaci AB, jedna ze současných tlumočnic představuje výjimkou, neboť pracuje v jazykové kombinaci ABB, jejím druhým aktivním jazykem B je vedle francouzštiny ještě španělština. Podobnou výjimkou byl také současný vedoucí oddělení Roland Schmieger (2018).

V současné době působí v berlínské centrále dvacet jedna tlumočnicků, kteří dohromady pokrývají jedenáct jazyků, těmito jazyky jsou: angličtina, arabština, čínština, francouzština, italština, polština, portugalština, rumunština, ruština, španělština a srbština, chorvatština, bosenština a montenegrínština, které jsou počítány jako jeden jazyk. Dříve byla v berlínské centrále zastoupena také čeština, ta byla ale zrušena a je k dispozici v rámci oddělení jazykových služeb německého velvyslanectví v Praze. Oddělení jazykových služeb na velvyslanectvích a generálních konzulátech pokrývají dohromady se zhruba sto dvaceti tlumočnický třicet sedm jazyků (ibid 2018).

Kromě stálých tlumočnicků a překladatelů v berlínské centrále a tlumočnicků na velvyslanectvích a generálních konzulátech, kteří jsou tzv. místními silami, disponuje AA i diplomatickými tlumočnický. Tito tlumočníci vždy pobývají několik let v berlínské centrále, poté jsou vysláni na několik let na ambasádu do zahraničí. Tomuto procesu se říká *rotace*. Pozice diplomatického tlumočnicka bývá obvyklá u velkých zemí, jako jsou Rusko nebo USA, a také u zemí, kde může nastat problém z hlediska bezpečnosti, a je tudíž žádoucí, aby tlumočnick měl diplomatickou ochranu. Na německém velvyslanectví v Praze byl diplomatický tlumočnick až do roku 2010, poté bylo toto místo zrušeno a nahrazeno výhradně místními silami (Weber 2018). Ve východní Evropě se s *rotací* můžeme setkat například v Bulharsku, Polsku nebo v Rusku (Schmieger 2018).

V případě potřeby může oddělení požádat o pomoc tlumočnická oddělení jiných ministerstev nebo Bundestagu (Schmieger 2018). Protože tlumočnické oddělení AA

nabízí nejširší portfolio jazyků, bývá často žádáno o pomoc často, není ale jeho povinností žádosti vyhovět. Pro tlumočnickou výpomoc mezi úřady platí jedno zásadní pravidlo: všechna tlumočnická oddělení musí primárně pokrýt tlumočnickou poptávku svého úřadu. Avšak tlumočníci se rozhodují nejenom dle svých časových možností, ale rovněž podle tématu, které by v případě výpomoci tlumočili (Külls 2018). Další možností je obrátit se na tlumočnické kolegy na německých ambasádách, v takovém případě se ale nejdříve musí zvážit finance a také druh tlumočené události. Tlumočnickům z ambasád jsou sice propláceny pouze cestovní náhrady, ubytování a diety, pokud ale jde jen o půlhodinovou tiskovou konferenci, je vždy dobře zváženo, zda kvůli tomu zvát tlumočníka žijícího v jiné zemi. Praha je nejbližší položenou ambasádou vzhledem k Berlínu, tlumočníci z německého velvyslanectví v Praze proto jezdí do Berlína tlumočit poměrně často (Weber 2018). Poslední možnost představuje oslovení tlumočníka na volné noze. Podle Schmiegera (2018) je největší předností vlastních tlumočnicků jejich časová flexibilita, jelikož především z Úřadu kancléře přicházejí požadavky na tlumočníka často až na poslední chvíli. Děje se tak zejména kvůli tomu, že kancléřka hojně telefonuje a chce mít při telefonních hovorech také tlumočníka. Požadavek na tlumočníka někdy přijde i méně než deset minut před samotným zahájením telefonního hovoru. Když chtěla Angela Merkel v den prezidentských voleb v USA v roce 2017 telefonicky mluvit s nově zvoleným prezidentem, přišel z Úřadu kancléře požadavek na tlumočníka až ve chvíli, kdy se navazovalo spojení. Někdy se však jedná o jazyky, kterými tlumočnické oddělení AA nedisponuje, vedoucí oddělení musí do deseti minut najít tlumočníka na volné noze, který tlumočí například v kombinaci s turečtinou, vietnamštinou nebo třeba řečtinou. I z tohoto důvodu musí být vedoucí oddělení telefonicky dostupný dvacet čtyři hodin, sedm dní v týdnu (ibid 2018).

Pracovní doba

Pracovní doba tlumočnicků je flexibilní, dodržují jednačtyřicetihodinový pracovní týden, do nějž se započítává i práce v noci a o víkendu. Aby měli tlumočníci o víkendu přístup do úřadu AA, musejí mít speciální povolení. Překládat je však částečně možné také z domova. Na rozdíl od Bundestagu není práce v AA určována zasedacími a nezasedacími týdny, poptávka po tlumočnících proto zůstává vysoká i během letních prázdnin (ibid 2018).

Nejzásadněji je pracovní nasazení tlumočnicků určováno aktuálním politickým děním. Podívejme se nyní na konkrétní příklad arabštiny. V roce 2010 bylo Německo nestálým členem Rady bezpečnosti OSN a v tomtéž roce se také uskutečnila cesta kancléřky po zemích Perského zálivu. V roce 2010 tedy proběhly důležité události, při nichž byli přítomni také tlumočníci s arabštinou. V roce 2011 začalo arabské jaro, následující tři roky tudíž byly pro tlumočníky velmi intenzivní. Rok 2014 byl opět klidnější, avšak v roce 2015 přišla do Německa uprchlická vlna. V současné době tlumočení s arabštinou opět poněkud opadlo, avšak nikoli z důvodu míru, nýbrž kvůli krizi v Perském zálivu (Wagdy 2018).

Poptávka

O tlumočníka si může zažádat jakýkoliv pracovník AA, jenž tlumočníka potřebuje. Požadavek lze poslat buď je buď e-mailem vedoucímu tlumočnického oddělení, nebo jej vyplnit přes online formulář. Tlumočníci jednotlivých jazyků se poté většinou mezi sebou sami domluví, kdo si jaké tlumočení vezme na starost, a vedoucí oddělení s ohledem na delší časové období spíše hlídá, aby k rozdělování práce docházelo rovnoměrně. Termíny se následně zanesou do sdíleného kalendáře, k němuž mají všichni přístup, díky tomu je přehledně vidět, kdo se kde zrovna nachází (Schmieger 2018).

Rozdělování tlumočení je u různých jazyků také podmiňují rozličné faktory. Španělskou sekci pokrývají dvě kolegyně, přičemž jedna upřednostňuje Latinskou Ameriku a druhá Španělsko (ibid 2018). V případě čínštiny, která je také pokryta dvěma tlumočníky, záleží na druhu tlumočení, protože pouze jeden z nynějších tlumočnicků tlumočí simultánně. Pokud se tedy jedná o tlumočení na té nejvyšší úrovni, připadá pro čínštinu v úvahu pouze Daniel Külls. Proto když například přijede na návštěvu čínský prezident nebo premiér, pokrývá jeden tlumočník celou návštěvu. Tento princip platí z toho důvodu, aby tlumočník věděl, o čem se v průběhu návštěvy jednalo, a tudíž se mu lépe tlumočilo. Při takovýchto návštěvách je zapotřebí tlumočení konsekutivního stejně jako simultánního (Külls 2018).

Někdy ale rozhodnutí o tom, kdo bude tlumočit, přichází z míst nejvyšších, od kancléřky. Pro angličtinu a ruštinu má kancléřka na každý z těchto jazyků jednoho tlumočníka, který jí tlumočí vždy. Obzvláště v případě angličtiny daný tlumočník s kancléřkou tráví i několik dní v týdnu na cestách (Külls 2018). Tato praxe zřejmě vzniká z faktu, že

kancléřka ráda pracuje se stejnými lidmi. Pokud ji čeká delší služební cesta po několika zemích, upřednostňuje, aby ji po celou dobu doprovázel jeden tlumočník z AA, což platí i v případě, že v některém z navštívených států má německé velvyslanectví svého tlumočníka (Wagdy 2018).

Při rozdělování tlumočení se považují za důležitá ještě další dvě pravidla. Tím prvním je, že alespoň jeden interní tlumočník každého jazyka musí být přítomen v Berlíně. Pokud je například pro ministerské cesty zapotřebí více tlumočnicků jednoho jazyka (s výjimkou angličtiny, kterou pokrývají čtyři tlumočníci), žádá se o pomoc u tlumočnických oddělení jiných ministerstev (ibid 2018). Druhým pravidlem je pokrývání tlumočení dle hierarchie v úřadě. Kancléřka má vždy přednost. Pokud se sejde více požadavků na tlumočníka stejné jazykové skupiny ve stejný termín, požádá se buď o pomoc tlumočnické oddělení jiného ministerstva, nebo se osloví tlumočník na volné noze. V případě angličtiny nastává tato situace spíše zřídka, tlumočníci s angličtinou tlumočí takřka výhradně události na nejvyšší úrovni, protože zaměstnanci AA musejí anglicky umět natolik dobře, aby nepotřebovali tlumočníka (Schmieger 2018).

Příprava a terminologie

Příprava je jednou z nedílných součástí práce tlumočnicků AA. Tlumočníci se informují z tištěných či online médií o aktuálním dění, studují terminologii a ti, kteří jsou zároveň i překladateli, se připravují i prostřednictvím překládání. Pod oddělení jazykových služeb spadá také terminologické oddělení, jež se pravidelně schází. Vedle tohoto oddělení čerpá AA terminologii z již zmíněné databanky IVBB. Terminologické databanky nepředstavují pro oddělení jazykových služeb nic nového, dříve se však termíny řadily abecedně do pevných desek (ibid 2018).

Při přípravě na tlumočení pro ministra, kancléřku či prezidenta jsou vždy k dispozici obsáhlé materiály. Prezidentské proslovy u příležitosti zahraniční cesty mají tlumočníci k dispozici již dopředu. Proslov se totiž musí nejprve přeložit, aby ho poté mohl Úřad prezidenta vyvěsit na webových stránkách (ibid 2018).

Zpětná vazba

Zpětnou vazbu dostává tlumočnické oddělení poměrně zřídka. Na rozdíl od tlumočnického oddělení v Bundestagu si ale z důvodu velkého množství tlumočených

událostí o zpětnou vazbu ani nežádá. Pokud přijde e-mailem či telefonicky negativní hodnocení, vyslechne si vedoucí oddělení stížnost a vyhodnotí ji. Většinou však jde o technické problémy během simultánního tlumočení, za které tlumočníci nemohou (ibid 2018). Někdy přijde i pochvalný e-mail, ty sice nechodí často, ale když přijdou, jsou plné vděčnosti a ocenění tlumočnické práce. Wagdy (2018) se domnívá, že docenění tlumočnické práce pramení zřejmě z faktu, že mnoho zaměstnanců AA a Úřadu kancléře a prezidenta se musí učit několik jazyků, a proto vědí, jak těžká tato práce je, protože k ní nestačí jazyk pouze dobře ovládat. Podle Wagdy si i kancléřka tlumočnicků velmi cení. Külls (2018) uvádí, že se tlumočníci setkávají se všemi možnými situacemi. Nastávají také chvíle, kdy spolková kancléřka nebo spolkový prezident poděkují pouze tlumočnickům druhé strany, pravděpodobně z toho důvodu, aby byli zdvořilí k návštěvě, na svého tlumočníka ale zapomenou. Často jde také o „chemii“, kterou tlumočnick s daným politikem má. Někteří tlumočníci se například více hodí ke kanclérce, jiní k prezidentovi.

Výběrové řízení

Výběrové řízení na pozici tlumočnicka-překladaatele, respektive tlumočnicka v AA je dlouhý proces. V první fázi se vypíše pozice, uchazeči musejí být absolventy magisterského studia v oboru konferenční tlumočení nebo překladatelství, musejí mít minimálně jeden pracovní jazyk B a také musejí doložit tlumočnickou praxi. Podmínka překladatelského nebo tlumočnického studia se týká pouze jazyků, u nichž možnost tohoto studia v Německu existuje, u ostatních jazyků musí být doložen magisterský titul z příslušného filologického oboru. V druhé fázi uchazeči obdrží pozvání k písemné zkoušce, která se skládá z překladu jednoho či dvou textů v obou směrech. Úspěšní kandidáti jsou dále pozváni k ústní zkoušce, kde se zkouší konsekutivní a simultánní tlumočení, taktéž oběma směry. V poslední fázi uchazeči absolvují osobní pohovor, při kterém jsou posuzovány nejenom všeobecné znalosti, ale také sociální schopnosti. Kandidát musí mít určitou dávku sebejistoty a také dodržovat dresscode (Schmieger 2018).

Pro tlumočnický, kteří mají vystudované filologické obory, pořádá tlumočnické oddělení AA pravidelně tlumočnické kurzy. Kurz pro začátečnický trvá pět týdnů, kurz pro pokročilý čtyři týdny. Posléze mají také možnost absolvovat kurz simultánního tlumočení (Külls 2018). Kurz pro začátečnický vede bývalá vedoucí tlumočnického oddělení, kurzy

pro pokročilé a kurzy simultánního tlumočení jsou vedeny tlumočníky na volné noze. Těchto kurzů se neúčastní pouze tlumočníci z berlínské centrály, ale rovněž tlumočníci z německých velvyslanectví, kteří působí jako místní síly. V mnoha zemích střední Asie neexistuje tlumočnické vzdělání v evropském slova smyslu, velvyslanectví proto najímají germanisty, kteří bezchybně ovládají německý jazyk a během několikátýdenního tlumočnického kurzu v berlínské centrále si osvojí také tlumočnické dovednosti (Schmieger 2018).

Tlumočnické oddělení AA se také udržují stálý kontakt s německými univerzitami, kde se vyučuje konferenční tlumočení. Pokud je to možné, chodí se dívat přímo na závěrečné zkoušky, aby měli přehled o tom, jaká v současnosti vládne na univerzitách úroveň a zda z některé z nich vzejdou noví slibní tlumočníci (ibid 2018).

5.2.3 Tlumočnické zásady

Tlumočení na nejvyšší politické úrovni nevyžaduje pouze skvělé tlumočnické schopnosti, ale také dodržování určitých zásad, které se k politickému světu pojí. Pracovně starší kolegové tedy novým tlumočnickům před jejich prvním tlumočením pro ministra, kancléřku nebo prezidenta radí, jak tato tlumočení probíhají. Pokud je to možné, noví tlumočníci si také prohlédnou Úřad kancléře, aby věděli, kde se například odehrávají tiskové konference, odkud kancléřka přichází nebo kam má tlumočnick jít. Znalost prostoru je při takovémto tlumočení důležitá (ibid 2018).

V této kapitole se zaměříme na pravidla směru tlumočení na nejvyšší politické úrovni a také se podíváme, jaká pravidla etikety (např. pozdravy či gestika) se k tomuto tlumočení pojí.

Směr tlumočení

Na státní politické úrovni platí zvyk, aby tlumočnick tlumočil „svého“ státníka. To v praxi znamená, že tlumočníci AA tlumočí spolkovou kancléřku nebo spolkového prezidenta směrem z němčiny, většina tlumočnicků AA tak tlumočí do jazyka B. Tento zvyk pochází z období studené války, kdy hlavy států věřily pouze svému tlumočnickovi a chtěly si být jisté, že jsou správně přetlumočeny. Tato zásada se uplatňuje při tlumočení konsektivním stejně jako při tlumočení simultánním. Tlumočníci se tedy v kabině střídají podle řečníka (Külls 2018). Existuje ale několik výjimek.

První výjimku přináší tlumočení mezi státníky Německa a Francie. V takovém případě tlumočí tlumočnické německé strany do němčiny a tlumočnické francouzské strany do francouzštiny. Podle Küllse (2018) je to zřejmě dáno blízkým přátelstvím mezi oběma zeměmi.

Druhou výjimku představuje tlumočení v arabských zemích. Většina tamních ministrů zahraničí a hlav států nebo vlády nemá vlastní tlumočnické, proto oddělení tlumočnických služeb AA poskytuje na jednání s arabskými státy dva tlumočnické. V arabských státech jsou tedy plně odkázáni na tlumočnické německé strany, což znamená určitý znak důvěry, ale je to dáno především tím, že v těchto zemích neexistuje tlumočnická kultura. Tlumočnické se proto v kabině nestřídají podle řečníka, ale po časovém úseku dvaceti minut (Wagdy 2018).

Třetí výjimku uvádí Weber (2018) ve spojitosti s češtinou, jež je jeho pracovním jazykem, jeví se však jako možné, že se tato výjimka objevuje i u jiných jazyků. Při konsekutivním tlumočení mezi německou a českou stranou na státní politické úrovni tlumočí tlumočnické německé strany směrem do češtiny a tlumočnické české strany směrem do němčiny, jak tomu dle protokolu má být. U simultánního tlumočení je ale v případě souhlasu protokolu možné, aby tlumočnické české strany tlumočily do češtiny a tlumočnické německé strany do němčiny. Jedná se ale o ojedinělé případy, při nichž protokol oba tlumočnické dobře zná.

Etiketa

Pevně daná pravidla etikety, která by měl tlumočnické při tlumočení pro kancléřku nebo prezidenta dodržovat, nikde napsána nejsou, tlumočnické se jim učí spíše v průběhu své profesní praxe. Daniel Külls (2018) upozorňuje na zdravení, gestiku a intonaci.

Tlumočnické musí vždy čekat, až ho kancléřka nebo prezident pozdraví, neměl by je zdravit jako první. Toto pravidlo ale v průběhu doby slábne, a především záleží na konkrétním situačním kontextu. Když se tlumočnické s daným státníkem zná již delší dobu a uvidí ho jako první, může mu například krátce zamávat a on zamáváním pozdraví i jeho. Taková situace vždy vychází z úrovně důvěry mezi konkrétními osobami (ibid 2018).

V případě gestiky a intonace se musí tlumočnické naučit počínat si spíše zdrženlivě, při konsekutivním tlumočení musí za každých okolností sedět v klidu. Zároveň by však

neměl být až příliš zdrženlivý. Měl by mít neustále na paměti, že druhá strana už minutu ničemu nerozuměla, a pokud by tlumočník pokračoval velmi umírněným a monotónním způsobem, mohla by se atmosféra jednání stát takřka „uspávací“. Tlumočník by proto měl interpretovat nejenom obsah řečnickova projevu, ale také způsob, jakým mluví, tedy i jeho gestiku a intonaci (ibid 2018).

5.2.4 Problémové situace

Stejně jako tlumočníci v Bundestagu, rovněž tlumočníci AA se často ocitají pod velkým tlakem. Při tlumočení pro spolkovou kancléřku jsou nejenom vystaveni zodpovědnosti, že tlumočí právě pro kancléřku, ale také si musejí zvyknout na stres způsobený všudypřítomnými kamerami, které pocit zodpovědnosti umocňují (Külls 2018). Nejlepší obranou proti stresu se v takovýchto chvílích stávají dobrá příprava, jež zahrnuje naposlouchání si projevů řečníka, tlumočníci si díky tomu zvyknou na jejich styl a rychlost mluvy a také na jejich oblíbené fráze. Dále pomáhá zájem o danou tematiku a tím pádem také přání být součástí daného rozhovoru či jednání a přispět do něj svým dílem (Wagdy 2018). V této kapitole se podíváme na další konkrétní příklady situací, jimž jsou tlumočníci AA vystaveni a které ztěžují jejich práci.

Telefonní hovory

Jednu z největších výzev představují pro tlumočnický telefonní hovory.⁵³ Dříve seděl tlumočník v jedné místnosti s kancléřkou či ministrem, dnes to však vypadá jinak. Při tlumočení po telefonu pro kancléřku sice tlumočník sedí v Úřadu kancléře, ale tři patra pod kancléřkou. V případě ministra zahraničí sedí tlumočník ve své kanceláři. Kancléřku i ministra tedy pouze slyší, a právě absence mimiky a gestiky jejich práci velmi ztěžuje (Külls 2018). Obtížnost telefonních hovorů spočívá i v jejich akustice, protože mimo mluvčího jsou v místnosti přítomni také jeho poradci, v podstatě se tedy probíhá konference. Tlumočník v takových chvílích neslyší pouze mluvčího, ale také například pokašlávání ostatních, někdy se zase mluvčí odkloní od sluchátka a tlumočník ho slyší špatně (Wagdy 2018).

---

⁵³ Srov. tlumočení pro média.

Projevy

Co se týče odbornosti, nejsou projevy prezidenta a kancléřky obsahově natolik náročné jako například přednášky vedoucího referátu pro elektromobilitu, který se specializuje na jedno konkrétní téma a zná ho do nejmenších podrobností. Kancléřka se naproti tomu musí věnovat velkému množství různých témat a nemůže každé z nich ovládat do detailů (Külls 2018).

Při porovnání projevu kancléřky a prezidenta se setkáme se dvěma velmi odlišnými přístupy. Spolkový prezident upřednostňuje abstraktní myšlenky a složitá souvětí. Často také používá své oblíbené fráze, jako například: „Die Welt ist aus den Fugen geraten“ (česky: svět přišel o svou vnitřní integritu). Prezidentovy proslovy tedy vykazují poměrně značnou komplikovanost, ale v případě delších projevů mají tlumočníci text již dříve k dispozici na přípravu (Wagdy 2018). V případě kancléřky nejsou projevy komplikované, ale zato se v nich nenajdou žádná výplňková slova. Všechno, co řekne, musí být přetlumočeno. Při prostém poslechu se tedy její tempo zdá příjemné, protože nemluví rychle, ale při tlumočení se vlivem své kondenzovanosti stávají její projevy výzvou (ibid 2018). Jelikož si je ale kancléřka vědoma důležitosti kvalitního přetlumočení, někdy se tlumočníků ptá, zda není pro simultánní tlumočení příliš rychlá (Külls 2018).

Zapomenutý tlumočník

Ne všichni řečníci se ale zajímají o to, zda jejich projev není pro tlumočníky příliš rychlý, občas se stane, že se na tlumočníky zapomene. Někdy je proto tempo řečníků příliš vysoké, jindy řečníci zapomenou, že nejsou tlumočení simultánně a že musejí dělat pauzy.

Zejména v arabských zemích se problém vysokého tempa řečníků při simultánním tlumočení kvůli absenci tlumočnické kultury objevuje poměrně často. Řečník si připraví projev, a přestože je dopředu tlumočníky požádán, aby zvolil pomalé tempo, začne svou dopředu naformulovanou řeč velmi rychle předčítat. Rychlost bývá natolik vysoká, že tlumočníci stačí řečníkovi jen s velkými obtížemi. Tlumočníci ale nemají možnost upozornit řečníky na skutečnost, že mluví příliš rychle. Až ve chvíli, kdy se tlumočník zcela odmlčí, si řečníci všimnou, že jim tlumočník nestačí. Takovéto situace si samozřejmě nepřeje především samotný tlumočník, protože by se na něj svalila vina, že netlumočil (Wagdy 2018).

Külls (2018) zmiňuje také případy, kdy řečník zapomene na fakt, že je tlumočen konsekutivně. Především čínský protokol si potrpí na postup, kdy se projevy a oficiální prohlášení tlumočí simultánně a následující otázky a odpovědi konsekutivně. Külls (2018) ale popisuje situaci, kdy ministr zahraničí Sigmar Gabriel⁵⁴ na jedné tiskové konferenci s čínským ministrem zahraničí ve vile Borsig zapomněl, že se otázky a odpovědi budou tlumočit konsekutivně. Tlumočník proto musel z místnosti, v níž byla umístěna tlumočnická kabina (**Obrázek 6**), běžet o patro výše, do místnosti konání tiskové konference, kde tehdejší německý ministr zahraničí mluvil v kuse déle než pět minut (za normálních okolností se v AA konsekutivně tlumočí úseky okolo jedné minuty).

Obrázek 6: Vila Borsig, pohled na konferenční místnost s tlumočnickou kabinou (vpravo nahoře)

Lidský faktor

Někdy mezi sebou bojují samotní tlumočníci, čímž si práci navzájem komplikují. Při výkonu tlumočnického povolání znamená velmi mnoho kolegiálita. Külls (2018) ale upozorňuje na fakt, že ne vždy se všichni zásadami kolegiality řídí. Tento problém nastává u konsekutivního tlumočení při jednání hlav států, kdy tlumočník druhé strany

---

⁵⁴ Na postu ministra zahraničí působil od ledna 2017 do března 2018.

začne při zaváhání svého kolegy svému prezidentovi tlumočit šušotází,⁵⁵ nebo skočí svému kolegovi do řeči. V takové chvíli tlumočník ztrácí koncentraci a snaží se konstantně zvyšovat své tempo, aby mu druhý neskákal do řeči, a tudíž se zcela naruší rytmus tlumočení. Jiná situace nastává, pokud tlumočník pohledem svého kolegu poprosí o pomoc.

Lidským aspektem jsme ale měli na mysli i emočně vypjaté situace, při nichž tlumočník bojuje se svou lidskostí. Zejména při tlumočení konferencí, které se týkají států jako Sýrie nebo Jemen, se tlumočníci setkávají i s vyprávěním životních osudů konkrétních jedinců. Když na podiu daná osoba stojí a vypráví svůj příběh, stává se celá situace velmi emotivně vypjatou a tlumočník v takový moment nesmí ztratit kontrolu nad svými emocemi. Wagdy (2018) říká, že během vlastního tlumočnického výkonu není tak těžké emoce uhlídat, problém nastává, když začne tlumočit kolega a ona pouze poslouchá. V takovou chvíli je prý velmi těžké nenechat se unést a zachovat si chladnou hlavu.

Absence tlumočnické kultury v arabském světě

Posledním příkladem komplikované situace, kterou si zde uvedeme, budou chvíle podmiňované absencí tlumočnické kultury v arabských zemích, a potýkají se s nimi tlumočníci s arabštinou.

Pracovní cesty jsou náročné pro tlumočnický všech jazyků, protože bývají plné jednání a schůzek. Tlumočníci, kteří se s kancléřkou vydávají do arabských zemí, mívají pracovní podmínky ještě o něco ztíženější, protože nejsou arabskou kulturou bráni v potaz. Mnoho jednání se přitom koná během stolování, tlumočník ale vždy sedí vzadu a nejí. Také tlumočnické vybavení není vždy na ideální úrovni. Wagdy (2018) zmiňuje situaci, kdy doprovázela kancléřku na cestě do jedné arabské země a byla uvedena do místnosti s velkým jídelním stolem, na němž stálo staré, primitivní tlumočnické zařízení. Sedla si ke stolu a snažila se přijít na to, jak se zařízení ovládá, když se najednou zavřely dveře a v zámku se otočil klíč. Wagdy dopředu netušila, že bude zavřena, respektive zamčena. Jednání se odehrávalo v jiné místnosti a Wagdy sama tlumočila zhruba přes hodinu bez vizuálního spojení.

---

⁵⁵ Tzv. simultánní tlumočení šeptem.

Grees (2018) uvádí podobný případ, kdy společně s kolegyní z AA doprovázeli spolkovou kancléřku na pracovní cestě do Jordánska. V královském paláci se tehdy konala tisková konference a tlumočníci byli umístěni do dvou černých kabin na dvoře, na něž přímo svítilo rozžhavené slunce. Kvůli hluku nemohli mít tlumočníci otevřené ani dveře kabin, aby se v nich alespoň částečně větralo.

5.2.5 Role tlumočníka

Tlumočníci AA mají svou roli většinu času velmi jasně danou (non-persona), což se týká i případů tlumočení pro delegace, kdy tlumočí větší skupině lidí. Taková delegace je totiž doprovázena vedoucím delegace, kterým většinou bývá ministr zahraničí. Na rozdíl od Bundestagu je ale charakter příjíždějících skupin jiný, bývají menší a vztahy uvnitř dané skupiny bývají jasněji dané. Delegace bývá vždy doprovázena někým z protokolu, kdo je pro ni zároveň také kontaktní osobou. Tlumočník zde pouze tlumočí (Wagdy 2018).

Komplikovanější situace nastává při tlumočení debat, kdy je tlumočník často účastníky diskuse brán jako moderátor. Lidé se hlásí a upírají zrak na tlumočníka, aby jim přidělil slovo. Tlumočník je v takovéto situaci může pouze přátelským úsměvem či pohledem odkázat na skutečnou kontaktní osobu. Při tlumočení pro spolkovou kancléřku, spolkového prezidenta nebo ministra zahraničí nesmí tlumočník za žádných okolností jakkoliv vstoupit do průběhu diskuse. Proto musí vždy dbát na to, aby někomu nepřidělil slovo. Velmi specifický průběh mají jsou s uprchlíky, kdy musí tlumočník pečlivě sledovat, jak kancléřka odpovídá. Často se na ni obracejí s velmi osobními případy, v takové chvíli musí být tlumočník skutečně ostražitý. Někdy bývá uprchlíky chápán jako kontaktní osoba, která jim může pomoci. Tlumočník ale nesmí uprchlíkům nic slibovat ani podávat informace, které nejsou stoprocentně právně v pořádku. Měl by proto dotazujícím slušně říci, že jim v tomto ohledu nemůže pomoci, protože k tomu není oprávněn (ibid 2018).

5.2.6 Zastoupení češtiny

Čeština přímo v berlínské centrále své zastoupení nemá, na německém velvyslanectví v Praze ale oddělení jazykových služeb mají. Jak již bylo uvedeno výše, toto oddělení má dvě tabulková místa pro místní tlumočníky a překladatele, která jsou pokryta třemi osobami. Vedoucí oddělení Andreas Weber je zaměstnán na plný úvazek, druhé místo se dělí na dva poloviční úvazky. Jelikož se jedná o místní síly, jsou tlumočníci na

velvyslanectví zaměstnání podle místního práva. To znamená, že mají českou smlouvu, podle českého zákoníku práce a také jejich plat je český (Weber 2018).

Tlumočníci jsou zde k dispozici především německému velvyslanci a zástupci německého velvyslance. Tlumočí například na ministerstvech, kulturních akcích a konferencích. Také jsou přítomni u tzv. strategického dialogu, jehož součástí bývají i větší konference, během nichž jsou velvyslanci příspěvky ostatních řečníků tlumočeny šušotáží a samotný velvyslanec je posléze tlumočen konsekutivně. Pokud jede česká státní návštěva do Berlína, bývá zpravidla německou stranou osloveno oddělení jazykových služeb velvyslanectví. Někdy je pražské oddělení kontaktováno také oddělením tlumočnických služeb Bundestagu. Děje se tak, když má do České republiky přijet německý poslanec nebo například parlamentární skupina. Zajištění těchto tlumočení má na starosti Bernd Gemmel, který se spojí s Rolandem Schmiegera a požádá ho o pomoc, ten poté kontaktuje pana Webera (ibid 2018).

Na rozdíl od tlumočnicků v berlínské centrále, jejichž jazyková kombinace je AB, musejí mít tlumočníci na německém velvyslanectví v Praze jazykovou kombinaci ABC, přičemž jazykem C je angličtina. Tamní diplomaté sice musejí ovládat angličtinu, ale u jednání v angličtině přisedí i tlumočník, který je v pozici česko-německého tlumočníka, pokud se ho ale někdo zeptá na význam anglického slovíčka, měl by mu ho česky nebo německy říci. Navíc je angličtina důležitá také pro možnost přípravy, protože stále více materiálů dostávají tlumočníci v angličtině (ibid 2018).

5.2.7 Summit skupiny G20 v Hamburku

Na začátku července roku 2017 se v Hamburku konal summit vedoucích představitelů skupiny G20, tlumočení tohoto summitu zajišťovalo oddělení tlumočnických služeb AA stejně jako při summitu G7 v roce 2015. Vedoucí tlumočnického oddělení má dva zástupce, přičemž jeden z nich zodpovídá za zajišťování tlumočení na konferencích pořádaných AA. Tyto konference se organizují dlouhou dobu dopředu, z hlediska logistiky obnášejí intenzivní spolupráci s protokolem a techniky a skládají se u jejich příležitosti početné tlumočnické týmy, v nichž značně převažují tlumočníci na volné noze. V principu probíhají tyto konference obdobně jako při zasedání v institucích EU, neboť je během nich zapotřebí mnoho jazykových kombinací a možnost pilotáže. Je proto

logisticky výhodnější, pokud má tlumočník více jazyků C, spíše než jeden jazyk B, jak je tomu u stálých tlumočníků AA (Schmieger 2018).

Podobné uspořádání mělo fungovat také na summitu G20 v Hamburku, kdy se již rok a půl před samotným summitem sestavoval tlumočnický tým, aby tlumočnické oddělení AA zvládlo pokrýt všechny jazyky. Krátce před začátkem summitu ale přišlo rozhodnutí, že oddělení tlumočnických služeb bude zajišťovat pouze tlumočení mezi němčinou a angličtinou. Pokud některá z účastnických zemí chtěla mít na summitu tlumočníka, který ovládal jejich řeč, musela si ho také sama přivést. Oddělení tlumočnických služeb jim poskytlo pouze tlumočnické kabiny. Dohromady bylo na summitu přítomno zhruba dvacet čtyři tlumočníků, tlumočnický tým ale nebyl příliš homogenní, a to s sebou přineslo několik logistických problémů (ibid 2018).

První problém představoval fakt, že kancléřka v roli hostitelky vedla se svými kolegy bilaterální hovory. Tlumočníci proto byli zapotřebí nejenom na konferencích, ale také při těchto bilaterálních jednáních. Oddělení tlumočnických služeb bylo na tato jednání, co se počtu tlumočníků týče, připraveno, ostatní však ne. Když mělo být například na konferenci tlumočeno z italštiny, probíhalo paralelně s tím bilaterální jednání s italským premiérem, tlumočníci tudíž tlumočili jemu a italská kabina zůstala prázdná. V plénu ale najednou začal řečník mluvit italsky a neměl ho kdo tlumočit (ibid 2018).

Druhým problémem bylo, že se tlumočníci účastnických zemí nevyznali v prostorách, v nichž se summit pořádal. Šlo o velké prostory, s množstvím cest, které byly čas od času na delší dobu uzavřeny, například z bezpečnostních důvodů, když danou cestou měl procházet americký prezident. Tlumočníci najednou nemohli projít a neznali jinou cestu. Tým oddělení tlumočnických služeb AA si ale prostory dopředu prohlédl a tlumočnickům byly ukázány také náhradní cesty. Vedoucí oddělení navíc měl informace o tom, kdy má být která cesta uzavřena (ibid 2018).

6 Závěr

Cílem předkládané diplomové práce bylo popsat organizaci a fungování tlumočnických oddělení německých zákonodárných a výkonných orgánů. Jako dvě příkladové instituce jsme si vybrali Bundestag a Auswärtiges Amt. Práci jsme rozdělili do několika kapitol, přičemž první dvě se věnovaly teorii konferenčního tlumočení a roli tlumočníka a měly sloužit jako teoretický základ pro naše zkoumání. V následující kapitole jsme popsali metodologii, dle níž jsme při výzkumu postupovali, a jako její součást jsme také představili respondenty našich polostrukturovaných rozhovorů, na jejichž bázi bylo naše zkoumání postaveno.

Stěžejní kapitolu celé práce představuje kapitola o samotných tlumočnických odděleních daných institucí, tzn. Bundestagu a AA. Každá z institucí byla nejprve popsána a zasazena do kontextu německého politického systému, poté jsme se věnovali třem tématům, jejichž popis byl naším cílem: organizace, problémové situace a role tlumočníka. V případě AA jsme se věnovali také zastoupení češtiny v této instituci a summitu skupiny G20 v Hamburku, který AA zaštiťoval. Zmíněné cíle se nám podařilo díky vstřícnosti respondentů naplnit, práce tudíž nabízí vhled do velmi komplexního a precizního systému, pod nějž tlumočnická oddělení spadají. Jak z práce vyplývá, tlumočení pro Bundestag a AA přináší mnohá specifika. Tlumočníci jsou vysoce kvalifikovaní profesionálové s minimálně jedním jazykem B a s univerzitním tlumočnickým vzděláním. Na začátku musejí projít velice přísným výběrovým řízením, po jeho absolvování jim je však nanejvýš důvěřováno a opakované kontroly kvality už se v těchto institucích neprovádějí. Přestože mají teoreticky vzato pevnou pracovní dobu, musejí být časově velmi flexibilní. Během zasedacích týdnů vládní v Bundestagu velký ruch a přijíždí mnoho zahraničních návštěv, tlumočníci mají velmi nabitý pracovní program. V AA se pracovní nasazení tlumočnicků odvíjí od aktuální politické situace. Pracovní dobu tlumočnicků ale zaměstnavatel pečlivě hlídá, což znamená jednu z výhod pracovního poměru v Bundestagu a AA. Další zmiňovanou výhodou je podpora při přípravě na tlumočení, tedy přístup k materiálům a osobní zkušenost s tlumočenou osobou, což tlumočnickům nabízí možnost si například zvyknout na osobitý řečnický styl daných politiků. I přes dobrou organizaci ale občas nastávají problémové situace, jimž musejí tlumočníci čelit. Ty se pojí především s novodobým technickým a společenským vývojem. Tlumočníci se musejí v mnoha případech potýkat s izolací a nezájmem

účastníků komunikovat. Velký vliv má také kulturně-politická situace, například absence tlumočnické kultury v určité geografické oblasti či uprchlická krize. Tlumočníci ale musejí přes všechny nastalé problémy zůstat ve své neutrální roli. V případě Bundestagu se mohou naskytnout i uvolněnější situace, kdy si tlumočnick může dovolit převzít roli mediátora, povětšinou ale role tlumočnicka zůstává stejně striktně vymezena jako v AA, tedy tlumočnick jako non-persona.

Německé zákonodárné a výkonné instituce představují pro tlumočnický a překladatele po dlouhou dobu velmi prestižního zaměstnavatele, není proto důvod se domnívat, že by se na tomto faktu něco v brzké budoucnosti mělo změnit. Německo jakožto politicky, společensky a ekonomicky významná země bude vždy vystaveno tlaku jiných států, což bude mít automaticky dopad také na tlumočnický, kteří jsou přítomni případným vyjednáváním. Do budoucna by proto mohlo být velmi podnětné zkoumat, jak tlumočnicki těchto institucí bojují v daných situacích se stresem.

Bibliografie

ANDERSON, R., BRUCE, W. (ed.) (1976) „Respectives on the role of interpreter“. In: PÖCHHACKER, F., SHLESINGER M. (2002) *The interpreting studies reader*. London: Routledge, Routledge language readers, s. 208-217.

BEYLER U. (2009). *Traumberufe mit Fremdsprachen: Anforderungen für den Berufseinstieg*. München: Redline Verlag. <https://1url.cz/@AADolm> ke dni 12. prosince 2018.

BEYRNE, K v. (2010). *Das politische System der Bundesrepublik Deutschland: Eine Einführung* (11., vollst. überarb. Aufl.). Wiesbaden: VS-Verl. ISBN 978-3-531-17728-1.

Brockhaus-Enzyklopädie (2006). Band 7. (21., völlig neu bearb. Aufl., Sondered.). Leipzig; Mannheim: Brockhaus. ISBN 978-3-7653-4107-6.

ČEŇKOVÁ, I. (2008) *Úvod do teorie tlumočení*. 2. vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka.

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ PRO TLUMOČENÍ (2017). *Tlumočení a překládání pro EU*. Evropská komise. <https://1url.cz/@EU> ke dni 19. ledna 2019.

GLAEBNER, G. (2006). *Politik in Deutschland* (2., aktualis. Aufl.). Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften. ISBN 978-3-531-15213-4.

GOFFMAN, E. (2003). *Wir alle spielen Theater: Die Selbstdarstellung im Alltag*. Přeložil P. WEBER-SCHÄFER. München: Piper Verlag GmbH. ISBN 978-3-492-23891-5.

HALE, S., NAPIER, J. (2013). *Research methods in interpreting: A practical resource*. London; New Delhi; New York; Sydney: Bloomsbury Academic, an imprint of Bloomsbury publishing plc. ISBN 9781441147707.

HARRIS, B. (1997). *Translation and interpreting schools*. Amsterdam [u.a.]: Benjamins. ISBN 9027219524, 155197411, 9789027219527.

HENDL, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.

KNAPP-POTTHOFF, A., KNAPP K. (1986) „Interweaving Two Discourses – The Difficult Task of the Non-Professional Interpreting“. In HOUSE, J. (1986). *Interlingual and intercultural communication: Discourse and cognition in translation and second language acquisition studies*. Tübingen: Narr. ISBN 387808272X, 9783878082729.

KUSSMAUL, P. (1995) *Training the Translator*. Benjamins translation library. ISSN 0929-7316.

MONTAG, M. (2017) „Hans Jacob. Ein Dolmetscher als Kind seiner Zeit“. In: ANDRES, D., KAINDL, K., KURZ, I. (2017). *Dolmetscherinnen und Dolmetscher im Netz der Macht: Autobiographisch konstruierte Lebenswege in autoritären Regimen*. Berlin: Frank & Timme. ISBN 9783732903368. s. 59-76.

PÖCHHACKER, F. (2004) *Introducing interpreting studies*. London: Routledge. ISBN 0-415-26887-7.

RADISOGLOU, T. (2008) „Komentierte fotografische Dokumentation: Dolmetscher und Übersetzer, ihre Arbeit und Arbeitsbedingungen beim Nürnberger Prozess (20. Nov. 1945 – 1. Okt. 1946)“ In: KALVERKÄMPER, H., KASTNER, K., RADISOGLOU, T., & RUMPRECHT, K. (2008). *Simultandolmetschen in Erstbewährung: Der Nürnberger Prozess 1945*. Berlin: Frank & Timme. ISBN 9783865961617. s. 33-150.

ROLAND, R. A. (1999) *Interpreters as Diplomats: A Diplomatic History of the Role of Interpreters in World Politics*, Ottawa: University of Ottawa Press.

ROY, C. B. (1993) „The problem with definitions, descriptions, and the role metaphors of interpreters“, In: PÖCHHACKER, F., SHLESINGER M. (ed.) (2002) *The interpreting studies reader*. London: Routledge, Routledge language reader, s. 344-353.

RUMPRECHT, K. (2008) „Die Nürnberger Prozesse und ihre Bedeutung für die Entwicklung des modernen Konferenzdolmetschens“. In: KALVERKÄMPER, H., KASTNER, K., RADISOGLOU, T., & RUMPRECHT, K. (2008). *Simultandolmetschen in Erstbewährung: Der Nürnberger Prozess 1945*. Berlin: Frank & Timme. ISBN 9783865961617. s. 151-336.

SCHMIDT, M. G. (2007). *Das politische System Deutschlands: Institutionen, Willensbildung und Politikfelder* (Orig.-Ausg., 2., überarb., aktual. und erw. Aufl.). München: Beck.

TAYLOR, T. (1994). *Die Nürnberger Prozesse: Hintergründe, Analysen und Erkenntnisse aus heutiger Sicht*. München: Heyne. ISBN 3453080211.

VANĚK, M., MÜCKE P., PELIKÁNOVÁ, H. (2007). *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR. ISBN 978-80-7285-089-1.

VERMEIERN, H. (2017) „Paul Schmidt’s account of his ‚automatic arrest‘ in *Der Statista uf der Galerie 1945–1950*“. In: ANDRES, D., KAINDL, K., KURZ, I. (2017). *Dolmetscherinnen und Dolmetscher im Netz der Macht: Autobiographisch konstruierte Lebenswege in autoritären Regimen*. Berlin: Frank & Timme. ISBN 9783732903368, 3732903362. s. 235-251.

VERMEIERN, H. (2016) „Paul Schmidt’s Self-promotion in ‚Statist auf Diplomatischer Bühne‘“. In ANDRES, D., RICHTER, J., & SCHIPPEL, L. (2016). *Translation und ‚Drittes Reich‘: Menschen – Entscheidungen – Folgen*. Berlin: Frank & Timme, Verlag für wissenschaftliche Literatur. ISBN 978-3-7329-9733-6. s. 181-195.

WADENSJÖ, C. (1998) *Interpreting as interaction*. London: Longman, Language in social life series.

WISSENSCHATLICHE DIENSTE DES DEUTSCHEN BUNDESTAGES (2006) *Aufgaben, Organisation und Ausstattung der Abteilung Wissenschaftliche Dienste in der Verwaltung des Deutschen Bundestages*. <https://1url.cz/@wisdienste> ke dni 29. listopadu 2018.

Internetové zdroje

Asociace konferenčních tlumočnicků: <http://askot.cz/>

Etický kodex <http://askot.cz/o-tlumoceni/eticky-kodex/> ke dni 16. ledna 2019.

Auswärtiges Amt: www.auswaertiges-amt.de

Aufgaben des Auswärtigen Dienstes. 23. července 2018. <https://1url.cz/@AAAufgaben> ke dni 12. prosince 2018.

Die Geschichte des Auswärtigen Amts. <https://1url.cz/@AAGeschichte> ke dni 13. prosince 2018.

Organisationsplan. 8. listopadu 2018. <https://1url.cz/@AAOrganisation> ke dni 13. prosince 2018.

Bundestag: www.bundestag.de

Internationale parlamentarische Versammlungen. <https://1url.cz/@interparversBT> ke dni 29. listopadu 2018.

IPS. <https://1url.cz/@IPS> ke dni 14. prosince 2018.

Leichte Sprache. https://www.bundestag.de/leichte_sprache/ ke dni 21. ledna 2019

Organisationsplan der Verwaltung. 20. září 2018. <https://1url.cz/@orgplanBT> ke dni 29. listopadu 2018.

PPP. <https://1url.cz/@PPP> ke dni 14. prosince 2018.

Das Lexikon der Nachhaltigkeit von der Industrie- und Handelskammer Nürnberg für Mittelfranken: www.nachhaltigkeit.info

Auswärtiges Amt. 15. září 2015. <https://1url.cz/@AALexikon> ke dni 12. prosince 2018.

Evropský parlament: <http://www.europarl.europa.eu>

Tlumočení. <https://1url.cz/@europarl> ke dni 10. prosince 2018.

Tlumočník. <https://1url.cz/@europarlT> ke dni 19. ledna 2019.

Evropská unie: <http://europa.eu>

Language profiles in demand with the EU interpreting services. <https://1url.cz/@languages> ke dni 10. prosince 2018.

Work as a Freelance Interpreter at the EU. 31. ledna 2019
http://europa.eu/interpretation/index_en.html ke dni 1. února 2019.

Mezinárodní asociace konferenčních tlumočnicků AIIC: <http://aiic.net>

Code of professional ethics. 26. února 2014. <http://aiic.net/p/6724> ke dni 10. prosince 2018.

Conference interpreting. 23. dubna 2012. <http://aiic.net/p/4003> ke dni 10. prosince 2018.

EP – European Parliament. 8. června 2012. <http://aiic.net/p/6209> ke dni 10. prosince 2018.

Interview mit Roland Schmieger, Teil 1. 8. května 2018. <https://aiic.de/press/interview-mit-roland-schmieger-teil1/> ke dni 10. prosince 2018.

Interview mit Roland Schmieger, Teil 2. 19. června 2018. <https://aiic.de/press/interview-mit-roland-schmieger-teil2/> ke dni 10. prosince 2018.

JONES, R. *Interpreting: A communication profession in a world of non-communication.* aiic.net. 21. října 2014. <http://aiic.net/p/6990> ke dni 14. listopadu 2018.

Professional standards. 28. února 2014. <http://aiic.net/p/6746> ke dni 10. prosince 2018.

Sprachen & Dolmetscher Institut München: www.sdi-muenchen.de

Direktorengalerie. Dr. Paul Otto Schmidt. 27. září 2016 <https://1url.cz/@Schmidt> ke dni 15. prosince 2018.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Seznam oddělení úřadu AA

Tabulka 2: Struktura oddělení jazykových služeb AA

Seznam obrázků

Obrázek 1: Evropský sál, pohled na sál a kabiny

Obrázek 2: Evropský sál, výhled z tlumočnické kabiny

Obrázek 3: Evropský sál, tlumočnické vybavení značky Siemens v kabině

Obrázek 4: Evropský sál, zázemí pro zvukaře

Obrázek 5: Evropský sál, příslušenství pro posluchače

Obrázek 6: Vila Borsig, pohled na konferenční místnost s tlumočnickou kabinou (vpravo nahoře)

Seznam příloh

Příloha 1:

Alexander Wood – Dolmetscher (Englisch). 22. 6. 2018, Bundestag, Berlin.....i

Příloha 2:

Bernd Gemmel – Leiter des Dolmetschdienstes; Frank Graef – Dolmetscher (Englisch).
24. 7. 2018, Bundestag, Berlin.....v

Příloha 3:

Samir Grees – Dolmetscher (Arabisch); Bernd Gemmel – Leiter des Dolmetschdienstes.
24. 7. 2018, Bundestag, Berlin.....xii

Příloha 4:

Roland Schmieger – Leiter des Dolmetschdienstes. 10. 7. 2018, Auswärtiges Amt,
Berlin.....xvii

Příloha 5:

Daniel Külls – Dolmetscher (Chinesisch). 27. 7. 2018, Auswärtiges Amt, Berlin.....xxix

Příloha 6:

Andreas Weber – Vedoucí jazykového oddělení německého velvyslanectví v Praze.
17. 9. 2018, Německé velvyslanectví v Praze.....xxxviii

Příloha 7:

Marianne Wagdy – Dolmetscherin (Arabisch). 7. 12. 2018, Auswärtiges Amt,
Berlin.....xli